

RINDI

Nr 1 • 2016

RINDI

TIDSKRIFT FÖR GOTLÄNSK BOTANIK

Årgång 36 • 2016 • Nr 1

Tidskriften ges ut av Gotlands Botaniska Förening

Redaktion: Marita Westerlind, Grötlingbo, Skoltomten 123, 623 38 Havdhem

Rindi erhåller du antingen genom att bli medlem i Gotlands Botaniska Förening (att bli medlem kostar fr.o.m 2007 150 kr/år för den som bor i Sverige, 250 kr/år för den som bor i utlandet och inte betalar genom svenskt plusgiro) eller genom att prenumrera (samma pris som för medlemskap). Familjemedlem betalar 25 kr/år. Studerande betalar 75 kr/år.

Föreningens plusgiro är 68 36 66-2.

Adressen är: Gotlands Botaniska Förening, c/o Elsa Bohus Jensen, Irisdalsgatan 14, 621 42 Visby.

Hemsida: www.gotlandsflora.se

Gotlands Botaniska Förening

är en ideell sammanslutning som har som ändamål att verka för ökad kunskap om Gotlands växter och för bevarandet av en rik flora på ön. Föreningen vill också bland allmänheten sprida intresse för botanik och naturskydd.

Dessa mål söker föreningen förverkliga bl.a. genom att verka för utforskandet av Gotlands flora, att biträda myndigheter och organisationer i behandlingen av botaniskt betydelsefulla naturskyddsfrågor, att utge tidskriften Rindi och även på annat sätt informera om och propagera för sin verksamhet och sina åsikter samt genom att arrangera exkursioner och sammankomster.

Styrelse

Ordf.	Jörgen Petersson, Humlegårdsvägen 18, 621 46 Visby	tel 0498-21 45 59
V. ordf.	Jens-Henrik Kloth, Othem, Norrbys 563, 624 46 Slite	tel 0498-22 60 22
Sekr.	Gun Ingmansson, Vinkelgatan 2 b, 621 49 Visby	tel 0498-27 13 43
Kassör	Elsa Bohus Jensen, Irisdalsgatan 14, 621 42 Visby	tel 0498-21 61 92
Övriga	Bo Göran Johansson, Vall, Levide 508, 621 93 Visby	tel 0498-26 62 04
	Dennis Nyström, Järnvägsgatan 8, 621 46 Visby	tel 070-6268836
	Amanda Overmark, Jungmansgatan 49, 621 51 Visby	tel 070-4503764
	Marita Westerlind, Grötlingbo Skoltomten 123 623 38 Havdhem	tel 0498-48 61 46

Omslagsbild: Krutbrännare *Neotinea ustulata*, Grötlingboud 20 maj 2016.

Foto: Marita Westerlind

Nyheter i Gotlands flora 2015

JÖRGEN PETERSSON

Under denna titel presenteras de växter, som är nya för Gotland. Vidare anges nyfunna lokaler för öns sällsyntaste och mest hotade kärlväxter. Bland de senare behandlas främst de vilka är upptagna i rödlistan (ArtDatabanken SLU 2015) under hotkategorierna Akut hotad (CR) och Starkt hotad (EN). Dessutom ges i vissa fall en historisk tillbakablick liksom en översikt av den behandlade artens status i senare tid.

För Gotland nya växtfynd samt lokaler för öns sällsynta och hotade arter kan inrapporteras till artikelförfattaren eller till Bo Göran Johansson. Främst önskar vi få in uppgifter om de arter, som har färre än tio aktuella lokaluppgifter sedan 1983 enligt Gotlands flora (Johansson, Petersson & Ingmansson 2016) samt alla växter inom ovan nämnda hotkategorier. För odlade växter funna som kvarstående eller på utkast, soptippar eller liknande drar vi gränsen för publicering vid fem lokaler; påträffas dessa växter i mer naturlig miljö vidgas antalet fynd som publiceras. I enlighet med Karlsson (2016) behöver vi vid nyfynd för Gotland få arttillhörigheten bekräftad genom att ett belägg insamlas (för eventuella fridlysta arter önskar vi i stället bra foton).

Alla arter, vilka är medtagna i ArtDatabankens ”Rödlistade arter i Sverige” (ArtDatabanken SLU 2015), kan med fördel även rapporteras till Artportalen alternativt till Dennis Nyström eller Amanda Overmark Magnusson, som ansvarar för floraväktariarbetet på Gotland.

Namnskick samt ordningsföljden för arterna överensstämmer med Gotlands flora (Johansson, Petersson & Ingmansson 2016), för nya arter med Thomas Karlssons ”Checklista över Nordens kärlväxter”, vilken publicerats i Svensk Botanisk Tidskrift (Karlsson 2012 a, b, c, 2013 a, b, c, d, e, 2014). Listan finns också tillgänglig på Internet (Karlsson & Agestam 2013), där Magdalena Agestam svarar för webpresentationen. De vetenskapliga namnen är kursiverade. Med lokaler avses växtplatser med ett inbördes avstånd som överstiger 500 m. I lokalangivelserna är sockennamnen kursiverade. Beträffande i herbarier betecknas som följer: Lund (LD), Oskarshamn (OHN), Riksmuseets herbarium i Stockholm (S), Uppsala Evolutionsmuséet (UPS), Visby (VI). Uppgifter från Artportalen – Rapportsystemet för kärlväxter betecknas med ARK.

***Asarum europaeum* – hasselört**

En ny växtplats hittades år 2015 i Furulundsskogen i Visby. Sex plantor växte här nära en stig 50 m söder om f.d. Furulunds handelsträdgård (Jörgen Petersson, Dennis Nyström). Förmodligen har denna odlade växt kommit ut från den närbelägna handelsträdgården. Dessutom funnen med ”några ex som hoppat utanför staket” vid Snidaregatan i Vibble, Västerhejde (Michael Tholin, Dennis Nyström). Lokalerna är den tredje resp.

fjärde på Gotland. Tidigare har hasselört noterats utanför kyrkogårdsmuren i *Bunge* år 1986 (Olle Strohl) samt ca år 1993 nära de sydligaste husen vid Stenstugu i *Fröjel* (Mattias Iwarson). Här växte den i en sluttning nära en trädgård (Stenstugu 1:3; Petersson 1993). På tomten har den funnits åtminstone sedan år 1972 (Florin i Johansson & Larsson 1996).

***Anacamptis palustris* – kärrnycklar**

Glädjande nog påträffades denna sällsynta och vikande orkidé inom ett nytt område i *Eksta* samt blev återfunnen på en äldre lokal, där den inte setts på länge. I *Eksta* växte kärrnycklar 0,7 km, 1,1 km och 1,2 km sydost om Kronvald fiskeläge. Miljön bestod av sankängar, där 11, 330 resp. 27 exemplar noterades 2015 (Katarina Andreasen & Bo Söderström). Återfyndet gjordes i östra kanten av Fardume träsk i *Rute*, där tre plantor hittades i knappagbården mot stranden år 2015 (Mikael Hedrén). Arten är tidigare sedd vid träsket ca 1817–87 (Rosén enligt Hartman 1820 resp. O. Ekstam i S; ett flertal insamlingar i mellanperioden). Kärrnycklar är fridlyst och rödlistad som Starkt hotad (EN) 2015.

***Cephalanthera damasonium* – stor skogslilja**

En ny växtplats, som ansluter till den tidigare kända norr om kyrkan i *Fröjel*, hittades 200 m öster om samma kyrka 2015. I en glänta i blandskog inräknades 100 plantor (Gun Ingmansson). Hos Pettersson (1958, Plansch IX) finns en markering i detta område. Vid den förra året publicerade växtplatsen nära Lilla Hajdes i *Fröjel* (Petersson 2015), då med ca 50 exemplar, konstaterades hela 310 exemplar 2015 (Gun Ingmansson).

Kärrnycklar *Anacamptis palustris*, t.v.

Foto: Gun Ingmansson

Lupinväppling *Thermopsis montana* t.h.

Foto: Anna-Stina Ramhällen

son). Stor skogslilja är fridlyst och rödlistad som Starkt hotad (EN) 2015.

***Allium cepa* – lök**

En planta växte år 2015 på jordhögarna vid Stadshagen i *Endre* (Dennis Nyström i ARK). Enbart artens andra fynd på Gotland; först funnen på soptippen i *Visby* 1998 (Petersson 2008). Båda plantorna har säkerligen följt med utkast eller jord till växtplatserna.

***Tradescantia virginiana* – tremastarblomma**

Denna odlade arts tredje växtplats på Gotland hittades år 2015 vid Stadshagen i *Endre* (Dennis Nyström i ARK). Först funnen år 2005 på utkast 300 m sydsydost om Tjautgrind i *Tofta* (Petersson 2013). Senare, år 2012, även i *Visby*, på Nygatan nära Torngränd (Petersson 2013).

***Panicum miliaceum* – hirs**

Lokal två och tre i modern tid hittades år 2015 på en utkastplats på torräng vid Terra Novavägen söder om Sömmerskegatan i *Visby* (Tommy Knutsson & Göran Thor i ARK) respektive på jordhögarna vid Stadshagen i *Endre* (Dennis Nyström i ARK). År 2011 gjordes det första aktuella fyndet under ett fågelbord vid f.d. lärarbostaden i *Grötlingbo* (Petersson 2012). Förutom de nutida noteringarna finns bara två äldre lokaler vid en vägkant vid Broväg i *Visby* 1936 (E. Th. Fries i LD, S; Fries 1942) och som "Införd med Rysk säd" från Malms i *Hellvi* 1857 (L. Kolmodin i VI). Numera förmodligen mest spridd med fågelfrö, i äldre tid som fröförening i utsäde.

***Vulpia myuros* – råttsvingel**

Fyra strån hittades på en liten insädd äng vid Naturum i *Vamlingbo* (Michael Tholin & Johanna Yourstone i ARK). Kanske kom råttsvingeln med som förorening i fröblandningen till ängen? Blott den andra noteringen för Gotland. Först sedd på samma sätt som inkommen i nysädd gräsmatta vid f.d. skolan i *Grötlingbo* år 2003 (Petersson 2004).

***Clematis viticella* – italiensk klematis**

I *Visby* noterades år 2015 en blommande planta just utanför Ringmuren (Jerker Matheson i ARK). Växtplatsen fanns nära ett marktorn knappt 50 m norr om Brunnsporten. Tidigare bara funnen år 1982 i vassbältet innanför Skansudd i *Visby* (Johansson & Larsson 1996), härifrån ej sedd senare (Johansson 1998).

***Helleborus niger* – julros**

Fem plantor med fullt utvecklade blad växte på kompostområdet nordost om Norra kyrkogården i *Visby* (Joakim Ekman, Dennis Nyström, Göran Frisk & Hans Bister i ARK). Dessutom noterad nära gårdar vid Stenstugu i *Levide* (Dennis Nyström i ARK). Fynd fem och sex sedan 1983 (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016).

***Thalictrum simplex* ssp. *simplex* – vanlig backruta**

En ny växtplats hittades år 2015 i Hammarsänget i *Hellvi* (exklav i *Lärbro*; Mikael Hagström i ARK). Fyndet utgör det sjätte i modern tid på Gotland för denna underart av backruta. Tidigare noterad på Stora Karlsö i *Eksta*, Prästänget i *Östergarn*, Fjälängar i *Ala*, Bendes strandänge i *Anga* och Rydänge i *Hangvar*. Vanlig backruta är rödlistad som Nära hotad (NT) 2015.

***Thermopsis montana* – lupinväppling**

En andra växtplats på Gotland för denna odlade växt noterades under året i en vildvuxen trädgård vid Banvallsvägen i Klintehamn, *Klinte*. I den del av trädgården där nu ca 15 plantor växte har den tidigare inte setts och har inte heller blivit utsådd där (Anna-Stina Rammhällen). Hur växten kommit till platsen är okänt. Kanske har den långt tidigare odlats här och en äldre fröreserv aktiverats p.g.a. störning eller så har frön kommit in på annat sätt. Det första fyndet av lupinväppling gjordes redan 1998 på ett gammalt utkast i övergången från kalkhäll mot fuktmark 150 m väster om Storvidemyr i *Follingbo* (Petersson 2013).

***Trifolium incarnatum* – blodklöver**

Gotlands andra växtplats i modern tid (sedan 1983) hittades med fyra plantor ”ståendes på motsatta sidan av infarten till bed and breakfast” vid Änggårde i *Rone* (Håkan Andersson i ARK). Enligt rapportören förmodligen utkommen med ”fågelfrö”, ”tror inte på odling”. Annars bara sedd i *Halla* år 1983 (Bengt Larsson enl. Johansson & Larsson 1996), här troligen inte spridd från odling. I äldre tid mest tillfälligt inkommen som förorening i frövaror till Mölnar i *Klinte*, Artillerikasernen och Paviljongspan i *Visby*, öster om Visby samt Halner i *Bro*.

***Alchemilla mollis* – jättedaggkäpa**

Noterad på två jordhögsområden under 2015, dels vid Slättflishage i *Follingbo* (Gun Ingmansson) dels inom Björkome 1:25 i *Väskinde* (1,3 km ONO Stora Hästnäs i *Visby*; Dennis Nyström & Kenny Cronhamn i ARK). Odlad art tidigare bara känd med 1 m² på en glänta vid en skogsväg, 900 m nordost om Medebys i *Fleringe* år 1994 (Johansson & Larsson 1996).

***Malus baccata* – bärapel**

Ny art för Gotland. En planta av detta odlade träd hittades på jordhögar vid Slättflishage i *Follingbo* år 2015 (Dennis Nyström i ARK; bekräftad av Ulla-Britt Andersson och Mora Aronsson).

***Spiraea japonica* – praktspirea**

Ny art för Gotland. Odlad trädgårdsväxt funnen på två lokaler år 2015. Först sedd vid Stadshagen i *Endre* (Dennis Nyström i ARK). Något senare noterad i *Roma* på soptippen öster om Romakloster (Bengt Westman i ARK).

***Bryonia dioica* – röd hundrova**

Noterad just utanför tomterna 250 m sydost om hamnen i Gnismård, *Tofta* (Ulla-Britt Andersson & Thomas Gunnarsson i ARK). Odlat art, kvarstående vid gårdar samt spridd till jord- och skräphögar. Tidigare fyra lokaler i modern tid: ett igenfyllt grustag 300 m väster om Mickels 1983 (Bengt Larsson), på jordhög samt i staket vid gödselplatta nära landsvägen vid Hägvier, flera ex. 1995, kvar 2014, båda i *Vamlingbo*, nära ladugårdsvägg vid Magnuse 2:1 i *Väte* 1992 samt tre växtplatser (två lokaler) i Katthammarsvik, *Östergarn* 1992 till 1994 (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016).

***Cucurbita pepo* – pumpa**

Funnen 2015 på utkast nära gården Tjåldervik 2:1 IV i *Boge* (Bengt Westman & Dennis Nyström). Fjärde lokalen på Gotland. Tidigare funnen söder om ridhuset vid Mulde i *Fröjel* år 2003 (Petersson 2004), 250 m sydväst om reningsdammarna vid Hemse Mästermyr 1:22 i *Hemse* år 2008 (Petersson 2009) samt ett exemplar på grusstrand 150 m väster om hamnen vid Hallshuk i *Hall* år 2004 (Bengt Jonsell i S).

***Oxalis stricta* – klöveroxalis**

Funnen år 2015 på Erik XIII:s gränd i *Visby* (Andreas Garpebring & Nils Ericson i ARK) samt som ogräs i rabatt vid Stora Väller i *Roma* (Tommy Knutsson & Göran

Röd hundrova *Bryonia dioica*. Foto: Jörgen Petersson

Thor i ARK). Tidigare noterad som trädgårdsogräs även vid f.d. lärarbostaden i *Grötlingbo* år 2000–01 (Marita Westerlind) och vid Levide i *Vall* 1983–2013 (Bo Göran Johansson). Ett äldre fynd finns även från Gervalds i *Hejde* år 1882–89 (Fredrik Ahlfvengren i LD, Norrköping, OHN, S, UPS; Johansson 1897).

***Hypericum calycinum* – prakthyperikum**

Ny art för Gotland. År 2015 först noterad på ruderatområde inom Björkome 1:25 i *Väskinde* (1,3 km ONO Stora Hästnäs i *Visby*; Dennis Nyström & Kenny Cronhamn i ARK). Senare samma år och i liknande miljö vid Slättflishage i *Follingbo* (Dennis Nyström & Michael Tholin i ARK). Odlad art säkerligen spridd till växtplatserna med utkastat trädgårdsmaterial.

***Rhus typhina* – rönnsumak**

År 2015 funnen på sin andra gotländska växtplats, förmodligen som kvarstående, vid f.d. handelsträdgården på Österby i *Visby* (Håkan Andersson i ARK). Först påträffad år 2014 bland schaktmassor på f.d. soptippen i *Tofta* (Petersson 2014b).

***Ailanthus altissima* – gudadträd**

Ny art för Gotland. Ett mindre träd växte år 2015 på hällmarken nordväst om Bingers kvarn i *Visby* (Gun Ingmansson, Bo Göran Johansson, Dennis Nyström & Jörgen Petersson).

***Daphne laureola* – lagertibast**

Ny art för Gotland (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016). En planta hittades år 2015 drygt 500 m norr om Martarve 1:43 III i *Näs*, där den växte i en f.d. betesmark just öster om en brukningväg (Ulla-Britt Andersson & Thomas Gunnarsson i ARK). Lagertibast är en odlad trädgårdsväxt, vilken möjligen har spritts med utkast eller med fåglar till växtplatsen.

***Alyssum montanum* – liten stenört**

Ny art för Gotland. Cirka 10 plantor växte på en jordhög vid Slättflishage i *Follingbo* 2015 (Dennis Nyström & Michael Tholin i ARK). Säkerligen är arten spridd med utkast från någon trädgård.

***Raphanus raphanistrum* – åkerrättika**

Noterad år 2015 med många plantor i ekologisk åkermark vid Sigravjs i *Västerhejde* (Ola Malm i ARK). Enbart det femte fyndet i modern tid för detta åkerogräs, samtliga är gjorda på sandigt underlag. Tidigare funnen 300 m sydost om Bölske i *Grötlingbo* år 2003, 700 m sydsydost och 200 m sydost om Lukse i *Burs* år 1991 samt just öster om Ansarve 1:12 i *Tofta* cirka år 2000 (Petersson 1992, 2004). Åkerrättika är sällsyn-tare i dag än förr; den är nu rödlistad som Sårbar (VU) 2015.

***Lychnis chalconica* – studentnejlika**

Denna trädgårdsväxt hittades år 2015 på en andra lokal för Gotland. Tre plantor växte på soptippen i Visby (Dennis Nyström i ARK). Tidigare funnen som kvarstående i en igenvuxen trädgård 200 m nordost om Rovalds i *Eskelhem* i början av 1990-talet (Johansson & Larsson 1996).

***Saponaria ocymoides* – liten såpnejlika**

Arten andra fynd på Gotland gjordes på Signalgatan nära Apellstigen i Visby (Dennis Nyström i ARK). Först sedd år 2013 i sandtaget vid Ekekorset, nära Brunns i *Grötlingbo* (Petersson 2014a).

***Amaranthus retroflexus* – svinamarant**

Två plantor växte år 2015 på störd mark i Östergravar (mellan ringmuren och gångvägen) drygt 200 m nordnordost om Österport i Visby (Dennis Nyström i ARK). Fyndet är det sjunde aktuella (sedan 1983). Svinamarant har tidigare setts vid Bölske i *Eke* 2002 (Petersson 2004), 1 km norr om Hägvalds i *Gerum* år 1986 (Snogerup & Snoge-

Liten stenört *Alyssum montanum*. Foto: Jörgen Petersson

rup 1986), Vitvär i *Ardre* cirka 1990 (Bo Göran Johansson), år 1996 vid Avagatan 6 (Sten Svensson) samt år 2007 på soptippen i *Visby* (Petersson 2008) och slutligen vid Line i *Hörsne* år 2006 (Petersson 2006).

***Cornus sericea* – videkornell**

En stor buske sågs år 2015 i ett f.d. sandtag 70 m nordost om Sotaregatan 3 (Samhall) i *Visby* (Dennis Nyström), dit den säkerligen kommit med utkast från någon trädgård. Denna odlade buske är annars bara känd genom en kollekt samlad i *Hemse* 1891 (Petersson 2013). Detta fynd publicerades redan av Johansson (1998), men vid det tillfället var det oklart om exemplaret var odlat.

***Brunnera macrophylla* – kaukasisk förgätmigej**

Ett exemplar noterades i blom invid en husvägg på Strandgatan i *Visby* (Michael Tholin i ARK). Fynd tre på ön; de andra två hittades också i *Visby* (Johansson 1998, Petersson 2013).

***Symphytum tuberosum* – gul vallört**

Ny art för Gotland. En planta stod år 2015 i ett torrt vägdike med gräs, vid väg 147 mellan Cementas båda kalkbrott i Slite, *Othem* (Lage Sandgren).

Gul vallört *Symphytum tuberosum*. Foto: Lage Sandgren

***Calystegia sepium* ssp. *spectabilis* – skär snårvinda**

Denna odlade art påträffades rikligt spridd vid Närkån 2015. Beståndet växte i åkanterna vid bron söder om affären i *När* (Dennis Nyström, Jörgen Petersson). Tidigast angiven från en strand vid Klintehamn, *Klinte* (Fries 1917). Skär snårvinda samlades senare i Klintehamn på utkast vid stationen 1919 samt 1924 (E. Th. Fries i LD). Växten fanns ännu kvar på Varvsholm vid Klintehamn 1991 (Jens Corneliusson). Möjligen inkommen med barlast till Klintehamn; i övrigt mest tillfälligt förvildad till skräphögar och fuktiga marker nära bebyggelse.

Fyndet 2015 är det tionde i modern tid på Gotland (sedan 1983). Förutom uppgiften från *Klinte* (se ovan) finns noteringar i mer naturlig miljö även vid en liten våtmark 450 m söder om kyrkan i *Fröjel* 2009 (Gun Ingmansson). Vidare noterad i Visbytrakten från Fridhem väster om kaffestugan i *Västerhejde* 1991 (Gun Ingmansson). Från Slite i *Othem* funnen i en oxbärsplantering söder om Cementa 1994 (Jörgen Petersson conf. E. Ljungstrand 2012; Johansson & Larsson 1997). Övriga fynd inklusive ett fynd 2015 (artens elfte på Gotland) avser förekomster på soptippar eller som kvarstående (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016).

***Atropa bella-donna* – belladonna**

Ett exemplar hittades i *Roma* på soptippen öster om Romakloster 2015 (Bengt Westman i ARK). Femte noteringen för denna odlade växt, som tidigare hittats på f.d. soptippen i *Tofta* år 2005–14, vid en gatukant norr om Sankt Hansskolan år 2014 och på soptippen i *Visby* under tre år i början av 1980-talet samt på utfyllnad vid sydöstra delen av Bogeviden i *Boge* år 1994 (Larsson 1985, Petersson 2006, 2014b, 2015).

***Datura innoxia* – mexikansk spikkclubba**

Artens femte växtplats hittades år 2015 på området med jordhögar vid Stadshagen i *Endre* (Dennis Nyström & Louise Billqvist i ARK). De fyra tidigare fynden gjordes i liknande miljö 250 m sydväst om reningsdammarna (Hemse Mästermyr 1:22) i *Hemse* år 2008, f.d. soptippen i *Tofta* år 2007, soptippen i *Väte* år 2001 samt från en soptipp nordväst om Kauparve i *Lärbro* år 2004 (Petersson 2002, 2004, 2008, 2009).

***Callitriche cophocarpa* – sommarlånke**

Arten sjunde växtplats på Gotland utgjordes typisk nog av en brya. Lokalen låg 300 m väster om Norrbys i *Väte* (David Lundgren & Dennis Nyström i ARK). Tidigare funnen i samma miljö i *Viklau*, dels 650 m sydost om Ollajvs år 1988 (Petersson 1999), dels 75 m nordväst om Viklau f.d. anhalt år 1986 (Johansson 1987), tre växtplatser från 600 m sydväst om Stenstugu till 600 m söder om Hällhage i *Barlingbo* år 1997 (Petersson 1999), även 2008 (Jörgen Petersson), 150 m västnordväst om Kvie 2:1 i *Endre* år 2008 (Jörgen Petersson), även 2015 (Dennis Nyström i ARK), 500 m nordnordost om Myrberga (*Ekeby*; inom Gannarve 1:19) i *Källunge* år 1992 (Anders Lekander det. Erik Ljungstrand 2012), även år 1995 (Jörgen Petersson), samt 850 m västsydväst om Hellvis i *Fole* år 2003 (Jörgen Petersson).

***Plantago arenaria* – sandkämpar**

År 2015 funnen vid Stora Väller i *Roma*, där arten växte på gårdsplanen och i en rabatt. Markägaren hade gett psylliumfrö till hästarna, vilket torde vara källan till fyndet (psylliumfrö är ett handelsnamn för frön av olika *Plantago*-arter, bl.a. sandkämpar, som används i kosten som fiberberikande medel). Tre exemplar hittades först på en gårdsplan nära en hästhage (Tommy Knutsson & Göran Thor i ARK), senare samma år räknades cirka 30 exemplar, mest i en rabatt vid ett gårdshus (Bo Göran Johansson, Dennis Nyström & Jörgen Petersson).

Tidigast samlad på barlast vid Storugns i *Lärbro* 1863 (Westöö i VI conf. E. Ljungstrand 2012). Även samlad vid Gamlehamn i *Visby* 1879 (C. A. E. Lénström i VI conf. E. Ljungstrand 2012). Förutom fjolårets fynd finns alltså två äldre fynd i hamnar, dit arten säkerligen anlänt med sjöfarten.

***Clinopodium grandiflorum* – rosenmynta**

Ny art för Gotland. Funnen blommande 2015 på utkast nära gården Tjældervik 2:1 IV i *Boge* (Bengt Westman & Dennis Nyström i ARK; bekräftad av Mora Aronsson).

***Leonurus cardiaca* ssp. *villosus* – ullig hjärtstilla**

Ny art för Gotland (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016). Uppmärksammas först 2015 vid en genomgång av herbariematerialet i S (det. Thomas Karlsson). I materialet hittades då ullig hjärtstilla från två äldre lokaler, nämligen som förvildad i ogräsland i *Othem* 1896 (M. Östman) samt från Kappelshamn i *Hangvar* 1924 (H. Lenander). År 2015 dessutom funnen på en äldre utkasthög nordost om Borgvik, Katt-

Sandkämpar *Plantago arenaria*.
Foto: Jörgen Petersson

hammarsvik, *Östergarn* (Mora Aronsson, Margareta Edqvist, Eva Grusell, Dennis Nyström & Bengt Westman i ARK; övergångsformer mot ssp. *cardiaca* kan inte helt uteslutas). Hjärtstilla är rödlistad som Sårbar (VU) 2015.

***Verbena hastata* – blåverbena**

Ny art för Gotland (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016). Funnen som förvildad på utkastområde nordost om Terra Novavägen och söder om Sömmerskegatan i Visby (Dennis Nyström). Här stod ett exemplar av denna odlade växt, som säkerligen dumpats i området och där slagit rot.

***Campanula portenschlagiana* – murklocka**

En ny lokal, även den i Visby innerstad, noterades år 2015 (Johannes Esberg & Dennis Nyström i ARK). Växtplatsen fanns på Norra Murgatan knappt 70 m norr om Klinttorget. Tidigare känd från området runt Kinbergs plats (Johansson 1998) mot Södertorg, där arten även sågs på flera platser föregående år.

***Lobelia erinus* – kaplobelia**

Ett exemplar hittades i *Roma* på soptippen öster om Romakloster 2015 (Tommy Knutsson & Göran Thor i UPS). Tidigare endast funnen i Visby, dels vid hamnen 1997 (Johansson 1998) dels vid promenadstigen på Norderstrand 2009 (Petersson 2010). Trädgårdsväxt, odlad som ettårig, fröspridd, till årets lokal möjligen kommen med utkast.

***Achillea filipendulina* – praktröllika**

Ny art för Gotland. Odlad art noterad år 2015 från Slättflishage i *Follingbo* (Henrik Weibull i ARK; bekräftad av Torbjörn Tyler).

***Callistephus chinensis* – sommaraster**

Femte lokalen för denna trädgårdsväxt hittades i *Roma* på soptippen öster om Romakloster 2015 (Tommy Knutsson & Göran Thor i ARK). Tidigare noterad från soptippen i *Hamra* år 2009 (Petersson 2010), i sandtaget vid Ekekorset nära Brunns i *Grötingbo* år 2012 (Petersson 2013), på f.d. soptippen i *Tofta* år 2003 (Petersson 2004) samt i koloniträdgårdarna vid Talludden i Visby år 2004 (Elsa Bohus Jensen).

***Dahlia ×pinnata* – dahlia**

År 2015 funnen på gräsmark (äldre utkast) nordost om Borgvik, Katthammarvik, *Östergarn* (Mora Aronsson, Margareta Edqvist, Eva Grusell, Dennis Nyström & Bengt Westman i ARK). Andra fyndet för denna odlade växt; det första gjordes ca 500 m sydsydost om östra delen av Sigvaldeträsk i *Etelhem* 1989 (Johansson 1998).

***Galinsoga quadriradiata* – hårgängel**

Noterad år 2015 dels vid Södra Murgatan 6 i Visby (Håkan Andersson i ARK) dels på skräpmark vid Stadshagen i *Endre* (Dennis Nyström i ARK). De tre tidigare fynden

för denna art är alla gjorda i Visby: Bergmansgatan 6 år 1991, på ruderatmark norr om Österport år 2009 samt vid de f.d. koloniträdgårdarna vid Talludden år 2004 (Petersson 2009, 2010). Arten sprider sig med plantmaterial och jord.

***Glebionis coronaria* – kranskrage**

Gotlands blott andra moderna fynd påträffades 2015 med ett blommande exemplar invid fasaden av Uppsala universitet, Campus Gotland, Visby (Ola Malm i ARK). År 1996 hittades en planta på en kompost med gräsklipp vid Norra kyrkogården i Visby (Bengt Larsson; Johansson 1998). I detta fall troligen en odlad växt som rensats bort från en rabatt eller en grav.

***Helminthotheca echioides* – lyktfibbla**

Funnen med två plantor nära en körväg och en åker inom Gutenviks 1:18 i Östergarn (250 m NO Davide, *Gammelgarn*; Mats Thulin i ARK). Tidigare finns bara ett aktuellt fynd på Gotland, nämligen som ogräs i Gardelins handelsträdgård, Rommunds 1:20, i *Havdhem* år 1986 (Yngve Gardelin det. Sven Snogerup; Johansson 1987). I övrigt enbart sedd år 1862 på en åker vid Kopparsvik i Visby (Eisen & Stuxberg 1869). Inkommen troligen som fröförorening; ogräs i åker och trädgårdsland.

***Jacobaea maritima* – silverek**

Ny art för Gotland. En planta blommade år 2015 på en utkasthög just sydost om kyrkogården i *Gothem* (Bengt Westman i ARK). Plantan var säkerligen bortrensad från kyrkogården.

***Leontodon saxatilis* – strimfibbla**

Noterades år 2015 på f.d. åkermark 750 m sydväst om Hälludden i *Fleringe* (Ulla-Britt Andersson & Thomas Gunnarsson i ARK). Tidigare sedd på fyra aktuella lokaler: ca 800 m söder om Myre i *Mästerby* år 1992 (Petersson 1993), kvar 1996 (Jörgen Petersson), två växtplatser (en lokal) i *Sanda*, nordost om Stenhuse år 2004 (Petersson 2005) samt 350 m ostnordost om Prästgården 1998 (Petersson 1999) till 2015 (Dennis Nyström), 250 m O Gnisvårds kapell år 2011 (Petersson 2012) och slutligen i gräsmattor vid Solklintshallen i Slite, *Othem* 1995–96 (Petersson 1996), ca 400 exemplar 2015 (Dennis Nyström, Jörgen Petersson). Förmodligen först inkommen med vallfrö, senare också med gräsfrö.

***Psephellus dealbatus* – strävklint**

Med sitt fjärde fynd på ön noterades denna trädgårdsväxt på Södra Murgatan nära fängelsetornet Kajsarn i Visby (Dennis Nyström & Johannes Esberg i ARK). Tidigare känd från Nissevikens restaurang år 1985 (både i *Näs* och *Havdhem* socknar; Johansson 1998), kvar 2007 (Anders Svensson i ARK), som kvarstående vid f.d. Rangvalds gård på skjutfältet i *Tofta* åren 1996–2015 (Torbjörn Lindell m.fl.) samt söder om kyrkan i *Hangvar* (Johansson 1998).

***Senecio inaequidens* – boerstånds**

Ny art för Gotland. Ett exemplar hittades 2015 på *Fårö*, 300 m öster om Myrhagamyr (Kjell Mathson). Miljön utgjordes av en ruderatmark efter ett mastbygge.

***Tanacetum macrophyllum* – röllikekrage**

Noterad år 2015 med ett litet förvildat bestånd vid vägkanten på Högklintsvägen i *Västerhejde* (Ola Malm i ARK). Flerårig, kraftig trädgårdsväxt, förmodligen spridd med frön eller rotbitar i utkast (jfr Johansson 1998). Tidigare endast sedd strax norr om f.d. kolupplaget på Galgberget i *Visby* (Anonym 1982, Johansson 1998), kvar 2014 (Bengt Westman i ARK), samt just väster om f.d. skolan i *Östergarn* 2011–12 (Petersson 2013).

***Kolkwitzia amabilis* – paradisbuske**

Ny art för Gotland. I *Visby* vid Terra Novavägen söder om Sömmerskegatan, noterades en buske i ett område med utkast 2015 (Dennis Nyström det. Jörgen Petersson). Odlad växt spridd med utkast.

***Lonicera nitida* – myrtentry**

Ny art för Gotland. I Sverige i övrigt endast sedd på Öland (Mora Aronsson, muntligen). En planta av denna odlade växt hittades på jordhögarna vid Slättflishage i *Follingbo* år 2015 (Dennis Nyström, Ulla-Britt Andersson, Mora Aronsson, Margareta Edqvist, Bengt Westman & Thomas Gunnarsson i ARK det. Mora Aronsson).

***Bupleurum rotundifolium* – harört**

Ny art för Gotland (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016). Fyra exemplar hit-

Mexikansk spikklubba *Datura inoxia*.
Foto: Jörgen Petersson

Harört *Bupleurum rotundifolium*.
Foto: Jörgen Petersson

tades i Roma på soptippen öster om Romakloster 2015 (Dennis Nyström & Johan Törnvall i ARK). Odlad växt, säkerligen spridd med utkast till soptippen.

***Eryngium planum* – rysk martorn**

Små plantor (ej i trädgården) noterades år 2015 på Södra Murgatan 6 i Visby (Håkan Andersson i ARK). Ibland odlad, kanske då kvarstående, i övrigt möjligen spridd vid utsädd av annat trädgårdsfrö eller gräsfrö. Med årets fynd funnen på fem lokaler sedan 1983. De tidigare fanns i Vitvär i *Ardre* 1996–2007, Snäckgårdsbacken i Visby vid mitten av 1980-talet–1991 (båda i Johansson & Larsson 1997), Norra Hansegatan i Visby 2011 (Lars-Åke Pettersson det. Bo Göran Johansson) samt utanför Sockerparken i Romakloster, *Björke* år 1989 (Björn Aldén).

***Foeniculum vulgare* – fänkål**

Ny art för Gotland (jfr Johansson, Petersson & Ingmansson 2016). Noterad år 2015 på grusig ruderatmark (matningsplats för vildsvin) 1,4 km norr om P-platsen för Visne ängar i *Alskog* (Bengt Westman i ARK). Tidigast funnen år 2005, då nio exemplar växte på en tånggödslad sandstrand, nedom ett mägerhak, väster om Krusmyntagården i *Väskinde* (Jörgen Petersson).

Litteratur

- Anonym 1982. Exkursion till Ylve Gardelins handelsträdgård i Havdhem. – Rindi 2, nr 2: 21.
- ArtDatabanken SLU 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Eisen, G. & Stuxberg, A. 1869. Gotlands Fanerogamer och Thallogamer med fyndorter för de sällsyntare. – Uppsala.
- Fries, E.T. 1917. Några gotländska växtlokaler. – Svensk Bot. Tidskr. 11: 134–137.
- Fries, E.T. 1942. Några gotländska växtlokaler. – Bot. Notiser 1942: 409–412.
- Hartman, C.J. 1820. Handbok i Skandinavien flora. – Stockholm.
- Johansson, B.G. 1987. Nyheter i Gotlands flora 1986. – Rindi 7: 18–30.
- Johansson, B.G. 1998. Odlade växter i Gotlands natur III. – Rindi 18: 51–161.
- Johansson, B.G. & Larsson, B. 1996. Odlade växter i Gotlands natur I. – Rindi 16: 87–199.
- Johansson, B.G. & Larsson, B. 1997. Odlade växter i Gotlands natur II. – Rindi 17: 47–139.
- Johansson, B.G., Petersson, J. & Ingmansson, G. 2016. Gotlands flora band 2. – SBF-förlag, Uppsala.
- Johansson, K. 1897. Hufvuddragen af Gotlands växttopografi och växtgeografi grundade på en kritisk granskning af dess kärlväxtflora. – K. V. A. Handl., Bd. 29:1.
- Karlsson, T. 2012a. Nya namn på nordiska växter. 1. Lummerväxter–kirimojaväxter. – Svensk Bot. Tidskr. 106: 138–155.
- Karlsson, T. 2012b. Nya namn på nordiska växter. 2. Kallaväxter–sparrisväxter. – Svensk Bot. Tidskr. 106: 217–232.
- Karlsson, T. 2012c. Nya namn på nordiska växter. 3. Kaveldunsväxter–strimbladsväxter. – Svensk Bot. Tidskr. 106: 277–291.
- Karlsson, T. 2013a. Nya namn på nordiska växter. 4. Vallmoväxter–jungfrulinsväxter. – Svensk Bot. Tidskr. 107: 14–27.

- Karlsson, T. 2013b. Nya namn på nordiska växter. 5. Rosväxter. – Svensk Bot. Tidskr. 107: 80–94.
- Karlsson, T. 2013c. Nya namn på nordiska växter. 6. Almväxter–korsblommiga. – Svensk Bot. Tidskr. 107: 264–286.
- Karlsson, T. 2013d. Nya namn på nordiska växter. 7. Sandelträdsäxter–aukubaväxter. – Svensk Bot. Tidskr. 107: 329–343.
- Karlsson, T. 2013e. Nya namn på nordiska växter. 8. Måreväxter–verbenaväxter. – Svensk Bot. Tidskr. 107: 42–58.
- Karlsson, T. 2014. Nya namn på nordiska växter. 9. Järneksväxter–flockblommiga. – Svensk Bot. Tidskr. 108: 78–101.
- Karlsson, T. 2016. En utvidgad kärlväxtlista. – Svensk Bot. Tidskr. 110: 116–119.
- Karlsson, T. & Agestam, M. 2013. Checklista över Nordens kärlväxter – version 2013-04-23. <http://www.euphrasia.nu/checklista/>.
- Larsson, B. 1985. Soptippen i Visby ur botanisk synpunkt. – Rindi 5: 7–10.
- Petersson, J. 1992. Nyheter i Gotlands flora 1991. – Rindi 12: 4–18.
- Petersson, J. 1993. Nyheter i Gotlands flora 1992. – Rindi 13: 14–26.
- Petersson, J. 1994. Nyheter i Gotlands flora 1993. – Rindi 14: 4–18.
- Petersson, J. 1996. Nyheter i Gotlands flora 1995. – Rindi 16: 14–33.
- Petersson, J. 1999. Nyheter i Gotlands flora 1997 och 1998. – Rindi 19: 3–23.
- Petersson, J. 2002. Nyheter i Gotlands flora 2001. – Rindi 22: 3–16.
- Petersson, J. 2004. Nyheter i Gotlands flora 2003 och 2004. – Rindi 24, nr 3: 3–25.
- Petersson, J. 2005. Exkursionsrapporter 2004. Sanda den 8 augusti. – Rindi 25: 106–108.
- Petersson, J. 2006. Nyheter i Gotlands flora 2005 och 2006. – Rindi 26: 123–146.
- Petersson, J. 2008. Nyheter i Gotlands flora 2007. – Rindi 28: 3–17.
- Petersson, J. 2009. Nyheter i Gotlands flora 2008. – Rindi 29: 3–19.
- Petersson, J. 2010. Nyheter i Gotlands flora 2009. – Rindi 30: 18–35.
- Petersson, J. 2011. Nyheter i Gotlands flora 2010. – Rindi 31: 3–14.
- Petersson, J. 2012. Nyheter i Gotlands flora 2011. – Rindi 32: 3–22.
- Petersson, J. 2013. Nyheter i Gotlands flora 2012. – Rindi 33: 3–29.
- Petersson, J. 2014a. Nyheter i Gotlands flora 2013. – Rindi 34: 3–15.
- Petersson, J. 2014b. Exkursionsrapporter 2014. Tofta soptipp och Stadshagen vid Bäcks i Endre lördagen den 6 september. – Rindi 34: 70–72.
- Petersson, J. 2015. Nyheter i Gotlands flora 2014. – Rindi 35: 3–19.
- Petersson, B. 1958. Dynamik och konstans i Gotlands flora och vegetation. Doktorsavh. – Acta Phytogeogr. Suec. 40.
- Snogerup, B. & Snogerup, S. 1986. Fynd i inventeringsrutorna Løjsta och Rovide 1986. – Rindi 6: 82–84.

Rödlistade kärlväxter på Gotland 2015, Sårbara (VU)

JÖRGEN PETERSSON

Nedanstående appendix redovisar gotländska kärlväxter i hokategorin Sårbar (VU) medtagna i rödlistan 2015 (ArtDatabanken SLU 2015). Information om själva rödlistan, gotländska arter i olika kategorier, deras växtmiljöer m.m. samt mer utförligt om de arter som rödlistats som Starkt hotad (EN) och Akut hotad (CR) finns presenterade i Petersson (2015).

Appendix II över Gotlands rödlistade och hotade växter 2015 (kategorin VU); Rödlistade småarter i släktena *Hieracium* och *Taraxacum* är inte medtagna. För att spara plats har alla referenser uteslutits. Koordinater enligt RT90. Antal kartblad och km²-rutor anger fynd under PGF (från 1983).

F= Fridlyst; VU=Sårbar; AHD=EU:s art- och habitatdirektiv; PGF=Projekt Gotlands flora (inventering).

***Lycopodium zeilleri* – mellanlummer (VU)**

– Ursprunglig? Sällsynt, 2 kartblad, 2 km²-rutor.

Först noterad 1947 söder om Hammars i *Norrlanda* på en glänta i barrskog, på liten sandås, bland lavar. Sextio år senare, var platsen igenvuxen med tall, mossor, blåbär och lingon. 1986 påträffades två varandra närliggande bestånd i sydöstra delen av Ullahau på *Fårö*, i torr, ganska ljus tallskog på sand.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Norrlanda*, 600 m SSV Hammars, på sandås med yngre tallskog (167620 638055), kvar ännu 1998, ej sedd under senare år. – *Fårö*, två bestånd med 20–40 ex. vardera 1986: 300 m N Tällehau vid Sudersand (170439 64311), kvar 2012, och 370 m NNV Tällehau (170430 643122), ej återfunnen 2012.

***Potamogeton coloratus* – källnate (VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 51 kartblad, 122 km²-rutor.

Växer i rent, rinnande vatten i källmyrnars rännilar, i bäckar och i diken; ibland i körspår i vattenrik skogsmark, i kanten av ag- eller starrmyrar, någon gång i bryor. Fram till PGF var källnate känd från knappt 50 lokaler. Vi känner alltså nu fler lokaler än tidigare, men förmodligen har arten ändå minskat p.g.a. utdikning av källmyrar och igenväxning efter upphört utmarksbete. Källnate har en mycket ojämn utbredning på Gotland med förekomster huvudsakligen i anslutning till öns källmyrsområden.

Foto: Jörgen Petersson

***Gagea villosa* – luddvårlök (F, VU)**

– Inkommen, bofast. Sällsynt, 12 kartblad, 22 km²-rutor.

Kyrkogårdar, betade sandmarker, sandåkrar, rabatter. I *Stånga* finns många växtplatser. Härifrån är arten känd sedan 1894. Några av lokalerna (rabatter vid en parkeringsplats respektive vid ett torg) var nyskapade under 1900-talet. På sydöstra Gotlands kyrkogårdar, där den har flera förekomster i gräsmattor, kan den möjligen ha varit förbisedd, eftersom den blommar tidigt på våren.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Vamlingbo* (2 lokaler), *Havdhem* (2), *Alva* (1), *Rone* (1), *Hemse* (1), *Stånga* (2), *Burs* (2), *När* (1), *Lau* (1), *Garde* (1), *Sanda* (1), *Visby* (3).

***Cephalanthera rubra* – röd skogslilja (F, VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 45 kartblad, 114 km²-rutor. Röd skogslilja trivs bäst i strandnära, ljusa barrskogar, gärna på klappersten i mjölonmattor, men även i gles tallskog på flygsand och i rikare barrskog med lövinslag. Arten saknas i dag på södra Gotland. Äldre uppgifter finns från *Fide*, *Grötlingbo* och *Lau*. Här växte röd skogslilja i mer lövrika miljöer; troligen har den gått ut p.g.a. igenväxning. Arten har nog ökat p.g.a. minskat skogsbete. Särskilt rika lokaler finns t.ex. vid Blåhäll i *Tofta*, vid Harudden i *Hall* och på Gotska Sandön, *Fårö*.

Foto: Jörgen Petersson

***Epipactis phyllanthus* – kal knipprot (F, VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 7 kartblad, 9 km²-rutor.

Kal knipprot föredrar sandiga växtplatser med vatten nära ytan. De två största lokalerna, Ljugarn och Gnisvärd, ligger båda kustnära på sand med glest växande tallar. Men den kan även växa på fuktigare mark i lövsnår och lövskog, på välganter och tomtmark. Antalet blommande plantor fluktuerar mellan olika år.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Vamlingbo*, ca 500 m V Holmhällar, i sandig tallskog 2001 (ca 16506- 63147-). – *Hamra*, ca 500 m V Vändburgs hamn, vid välganten i lövskog, 9 ex. 1995, 1 ex. 1996 (165187 631581); ca 100 m SO s. kanten av Lillmyr, på tomt med gles tallskog, 1 ex. 1991, 4 ex. 1998 (165096 631581). – *Grötlingbo*, 600 m SO Bölske, sandig sluttning mot ett dike, 2 ex. 2007 (165495 633535). – *Ardre*, Ljugarn, flera växtplatser på tomter längs Hålvägen, Lingonvägen och Badvägen, även utanför tomterna i välganten. Den fanns även mot sjön nära en bäck, i gräs under gles tall och björk (t.ex. 167522 636058). – *Tofta*, 400–1000 m SO Gnisvärds hamn, i fuktigare svackor med tall, men även på t.ex. stugtomter, fram till 2011 (163892 637686–163862 637736).

– *Roma*, ca 1 km O Kungsgården, i fuktig lövskog och på kant av f.d. banvall, 1 ex. 1986–89 (16602- 63797-), mer än 50 ex. 1991, ej sedd 2012. – *Hörsne*, ca 650 m SO Smiss (Smiss 1:69), i lövskogen vid dammarna 5 ex. 1983, 3 ex. 1992 (166826 638513).

***Herminium monorchis* – honungsblomster (F, VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 66 kartblad, 198 km²-rutor.

Honungsblomster växer på betade, tuviga kalkfuktängar, på strandängar och gräsmysrar, men även i dynkärr och på blekefält. Den är kustbunden. Arten är i dag vanligast i de sydligaste socknarna *Sundre*, *Öja* och *Vamlingbo* och i nordost i *Boge*, *Othem*, *Bunge* och *Fårö*. Den minskar överallt p.g.a. igenväxning. Detta är särskilt tydligt i det inre av ön; den är i dag utgången i sju av de nio inlandssocknar som arten är känd från.

***Malaxis monophyllos* – knottblomster (F, VU)**

– Ursprunglig. Utgången, senast sedd 1928.

Funnen i slutet av 1810-talet på små öar norr om Storholmen i Fardumeträsk samt i fuktiga ängar i *Sproge*. Senast på Storholmen, i sumpig kalkäng 1928. Tidigare betades Storholmen och var då mer öppen än i dag; träsket har även sänkts. En tidigare tidigare lokal, Hajdträsk i *Hejde*, är sedan länge utdikad och torrlagd.

Foto: Marita Westerlind

***Orchis spitzelii* – alpnäcklar (F, VU)**

– Troligen inkommen. Sällsynt, 20 kartblad, 35 km²-rutor.

Mjölönrik, strandnära tallskog, gles hällmarktallskog och hällmark täckt av kalkrikt vittringsgrus. Många mindre lokaler finns utmed vägar och stigar; troligen gynnas arten av röjning och tramp. Av allt att döma var alpnäcklar under spridning på 1940–50-talen, troligen p.g.a. minskat bete på utmarkerna. Det kan därför inte uteslutas att arten är ursprunglig på Gotland, men att tidigare skogsbete minskat numerären.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Vamlingbo* (1 lokal), *Norrlanda* (1), *Gothem* (9), *Bro* (1), *Stenkyrka* (4), *Othem* (1), *Bäl* (1), *Hejnum* (2), *Hangvar* (2), *Hall* (4), *Fleringe* (5).

***Carex hartmanii* – hartmansstarr (VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 46 kartblad, 74 km²-rutor.

Växer mest i fuktiga ängen och annan slåttermark på sand, fuktiga lövskogar och blandskogar (även betade), fuktmarker, fuktigt bete på sand samt sekundärt i diken. Uppenbarligen tål denna art både slåtter och bete, men försvinner troligen då igenväxningen av t.ex. lövskog går för långt. Hartmansstarr är mest spridd på öns södra

och västra delar. Förmodligen har hartmansstarr minskat, då dess huvudsakliga miljö i ängen till stora delar har omvandlats till åkermark.

***Carex pulicaris* – loppstarr (VU)**

– Ursprunglig. Allmän, 159 kartblad, 1 060 km²-rutor. Provrutor: 11,9 %.

Växer främst med blåtåtel *Molinia caerulea* (och älvväxing *Sesleria uliginosa*) i lågvuxen tallsumpskog i kanter av agmyrar, källmyrar och kalkgräsmysar, men även i fuktängar, fuktmarker och fuktiga skogar. Ofta antecknad i fuktiga delar av ängen. Loppstarr har till synes samma frekvens nu som vid 1800-talets slut, då den angavs vara allmän. På Gotland kan vi alltså inte se den starkt vikande tendens som noterats på fastlandet, där loppstarr växer mer i miljöer som är hävdberoende.

***Aira caryophyllea* – vittåtel (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, mindre allmän på Storsudret, 14 kartblad, 45 km²-rutor.

Öppna, torra miljöer i bar, kalkrik sand: kalkhällar, torrängar, sandiga körspår och stigar. Ofta i betade marker. Av de 43 nu kända lokalerna är 38 från Storsudret (*Sundre, Vamlingbo, Hamra, Öja, Fide*). I slutet av 1800-talet var vittåtel endast känd från *Sundre* och *Vamlingbo* och betecknades som sällsynt. Förmodligen är frekvensen rätt konstant, även om antalet kända växtplatser ökat.

Foto: Jörgen Petersson

***Apera interrupta* – alvarkösa (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 7 kartblad, 11 km²-rutor.

Oftast på vinterfuktig alvarmark, även i mosskuddar på kalkhäll vid våtmark, på körväg över kalkberg och strandnära på kalkrik sand. Denna art är troligen delvis förbigången, dels p.g.a. att den är småvuxen och svår att finna, dels p.g.a. att den är mycket fåtalig efter torr vår och försommar. Alvarkösa är känd från nio äldre lokaler, varav den återfanns vid fyra under PGF. Alvarkösa har säkerligen alltid varit sällsynt och har förmodligen rätt konstant frekvens.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Hamra* (1 lokal), *Östergarn* (4), *Gammelgarn* (1), *Kräklingbo* (1), *Gothem* (1), *Hellvi* (1), *Fårö* (1).

***Bromopsis ramosa* – skugglosta (VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 53 kartblad, 114 km²-rutor.

Frisk till något fuktig lövskog, ängsbarrskog och granskog, ofta på gamla strandvallar, i kalksluttningar och vid järnåldershusgrunder. Mest funnen på öns södra och sydvästra delar samt i öster och nordöst; arten saknas i ett brett område däremellan. Före 1950 var endast åtta växtplatser kända på ön, varför skugglosta förmodligen ökade under senare delen av 1900-talet; troligen en följd av minskat utmarksbete.

Foto: Jörgen Petersson

***Bromus arvensis* – renlosta (VU)**

– Kulturföljeslagare, tillfällig. Sällsynt, 5 kartblad, 5 km²-rutor.

Funnen i åkerkanter och på ruderatmark. En kraftig minskning skedde under 1900-talet. Funnen på minst 48 växtplatser före 1950. Orsaken till den starka minskningen under 1900-talet är fördold för oss.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Vamlingbo*, ca 500 m SO Nore, 1 ex. i kant av sandig esparsettåker 1995 (16481- 63142-). – *Hablingbo*, drygt 300 m SO Kyrkeby, enstaka på sandjord i hagmark (nära åker) 1985 (164757 634050). – *Rone*, knappt 500 m SO Roes på avstjälningsplats, 1993 (165881 634608). – *Sanda*, 200 m V Runne, över 50 ex. i åkerkant 2004 (164304 637040), kvar 2009. – *Fårö*, 900 m O Lauters stinkalm, i havreåker, 1986 (169693 643190).

***Catabrosa aquatica* – källgräs (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 3 kartblad, 3 km²-rutor.

Källor i betesmark, även i blöt, sumpig källmyr. Äldre noteringar finns från åtminstone tretton växtplatser. Äldre fynd i *Hamra* och *Hall* ligger nära två av de ntidiga växtplatserna.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Vamlingbo*, 100 m SO Simunde, rätt rikt i gölartad källa på bete, 1997 (164760 631809), kvar 2007. –

Hamra, 700 m O Sallmunds, rätt rikt i stor källa på bete, 1994 (16528- 63174-), kvar 2015. – *Hall*, SV Harudden, några ex. i sumpig källmyr 2000 (16726- 64259-).

Foto: Jörgen Petersson

***Hordelymus europaeus* – skogskorn (VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 24 kartblad, 102 km²-rutor.

Främst i rik ängsbarrskog, även i lövskog, ofta i fornåkersområden med husgrunder. Arten är på många lokaler spridd över stora ytor. Särskilt rika bestånd finns i skogarna inom *Väte–Vänge–Sjonhem–Viklau* samt *Gothem–Vallstena–Bäl–Boge*. Skogskorn ökade säkerligen under 1900-talet efter det att skogsbetet minskat. Under senare år har de rika och bördiga skogar, där arten förekommer, delvis avverkats beroende på höga virkespriser. Detta kommer förmodligen i framtiden att påverka numerären negativt för detta exklusiva lundgräs. Enstaka exemplar har dock noterats i glesa ungtrallskogar.

***Pulsatilla vulgaris* ssp. *gotlandica* – gotlandssippa (F, VU, AHD)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 5 kartblad, 11 km²-rutor.

Växer på öppen hållmark eller i hållmarkstallskog. Den håller sig till partier nära enbuskar och undviker öppna, plana, sprickfria ytor. Den sprids till platser där vegetationen är något störd och växer t.ex. även i vägkanter. Förekomsten på Torsburgen har överlevt skogsbranden 1992.

På den stora lokalen vid Russvätar i *Ardre*, där gotlandssippa först upptäcktes, ökade den starkt under 1900-talet. Vid en inventering 2009 inräknades närmare 39 000 blommande exemplar; inklusive de vegetativa fanns ca 140 000 plantor. Gotlandssippa är endemisk för Gotland.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Ardre* (5 lokaler, varav en med utbredda bestånd), *Gammelgarn* (2), *Kräklingbo* (1).

***Ranunculus arvensis* – åkerranunkel (VU)**

– Gammalt ogräs. Tämigen allmän, 117 kartblad, 436 km²-rutor. Provrutor: 1,3 %.

Åkrar, gärna på leriga jordar men också på sandåkrar. Oftast i råg men även i höstvetete, vårvete, korn, höstraps, vårraps, betor och ärtor, ibland i glesa vallar eller trädor. Åkerranunkel förekommer uppenbarligen rätt spridd över ön. Av 1800-talets botaniker genomgående bedömd som allmän på Gotland. En jämförelse med dagens frekvens innebär att arten gick tillbaka något under 1900-talet.

***Lathyrus tuberosus* – knölval (F, VU)**

– Förvildad, även inkommen, bofast. Sällsynt, 7 kartblad, 9 km²-rutor.

På den först kända lokalen, vid Klintebys, kanske ursprungligen odlad och senare förrymd. På merparten av lokalerna, i åkrar, åkerkanter, vägkanter och diken, är knölval förmodligen spridd från åkrar, dit den kommit med orent utsäde. På en lokal, Katthammarsviks hamn, är knölval inkommen med hamntrafiken, troligen i samband med import av säd. Fyra äldre lokaler är kända.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Öja*, 850 m NNO Botvide, V väg 142, i dike, 2 m² 2005 (165076 632701). – *Silte*, 900 och 1050 m NNV Smissarve, nära körväg och f.d. åker, 2003 (164386 634696, 164375 634705). – *Rone*, 100 m NV Stale (södra gården), spridd längs 100 m (mer än 100 ex.) i dike vid åkerkant, sedan 1930-talet fram till 1999 (16626-63468-), kvar 2012. – *Hemse*, 400 m NNV Hulte, vid gammal vägslinga, i stenröse och mot åkerkant, 11 ruggar 2012 (165587 634769). – *Burs*, ca 1 km SO Flors, ca 1 000 ex. längs körväg och åkerkant, 1998–99 (16620- 63488-), kvar 2015. – *Klinte*, Klintehamn, 200 m O Kalkugnskajen, spridd i och vid trädgård, 1990 (164340 636438). – *Östergarn*, Katthammarsvik, i hamnområdet, 1987 (168310 637179), kvar 1998, återfanns inte 2015. – *Hörsne*, S Prästängets P-plats, längs ca 40 m i åkerren och delvis i veteåker, 2001 (166770 638578).

***Vicia villosa* – luddvicker (VU)**

Nedanstående redovisning avser främst vanlig luddvicker ssp. *villosa*; för kvarnvicker

er ssp. *varia* finns en enda lokal norr om Hägdarve i Akeback 2004, 2014 (165466 638466). Där växte den rikligt på en öppen ängsmark/vall.

– Kulturföljeslagare. Sällsynt, 33 kartblad, 58 km²-rutor.

Åkrar, gärna sandiga, främst i råg, men även i raps och korn; även i vallar och trädesåkrar. Enstaka fynd från åker- och vägkanter nära åkrar. Kanske är luddvicker inkommen som åkerogräs så sent som vid mitten av 1800-talet. Luddvicker bedömdes under slutet av 1800-talet som "Flerst.", motsvarande mindre allmän. Den minskade under 1900-talet och under senare år är den alltmer sällan sedd.

***Polygala comosa* – toppjungfrulin (VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 109 kartblad, 243 km²-rutor.

Torr öppen ängsmark (företträdesvis betad); även alvarängar, sandiga kalkhällar, dikes- och vägkanter och gamla strandvallar. Arten finns främst på centrala och västra Fårö samt på de södra och mellersta delarna av huvudön, men med några luckor i utbredningen; den är sällsyntare på Lojsta hed och norra Gotland. Under PGF är toppjungfrulin rapporterat från 57 socknar; det finns äldre uppgifter från 36 av dessa. Äldre uppgifter finns dessutom från ytterligare 20 socknar. Ingen större förändring av frekvensen har skett sedan slutet av 1800-talet.

***Euphorbia exigua* – småtörel (VU)**

– Gammal kulturföljeslagare, möjligen ursprunglig. Mindre allmän, 49 kartblad, 101 km²-rutor.

Åkrar (mest korn- och stubbåkrar), körspår på alvar och hällmark samt i kalkbleke i utdikade myrar. Troligen utvandrad från kulturmark till naturlig miljö på alvarmark, gärna något vinterfuktig, av vätkaraktär med uppfrysning-rörelser. Men kanske är arten ursprunglig i dessa miljöer. På Tofta skjutfält finns mycket rika förekomster, som uppkommer när militär övningsverksamhet ideligen skapar bara ytor med kalkjord.

Ca 50 äldre växtplatser är kända. Arten har troligen i dag rätt oförändrad frekvens på Gotland jämfört med slutet av 1800-talet och första hälften av 1900-talet. Dess utbredning visar en stark koncentration till tre områden: f.d. Mästermyr, Tofta skjutfält och Lärbro (mot Rute).

Foto: Marita Westerlind

***Viola tricolor* ssp. *curtisii* – klittviol (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 10 kartblad, 19 km²-rutor.

Sanddyner, i det inre av Gotland på sandiga fält. I dag förekommer det knappast någon större sanddrift, men klittviol finns fortfarande kvar på dynerna på Gotska Sandön, Fårö och längst i söder. I det inre av Gotland har den gått tillbaka; den kräver troligen öppna sandytor för att kunna förökas.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Vamlingbo* (2 lokaler), *Sproge* (1), *Sanda* (2), *Fårö* (8 på Fårö; 3 på Gotska Sandön).

***Radiola linoides* – dvärglin (VU)**

– Troligen ursprunglig. Sällsynt, 3 kartblad, 3 km²-rutor.

Dvärglin växer öppet på bar, ofta fuktig sand på stigar och i dynsvackor samt på sandgräshed. Tidigare är den även funnen i fuktiga, sandiga åkrar. Dvärglin har alltid varit sällsynt på Gotland och har endast hittats på Fårö.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Fårö*, v. delen av Sudersand, VSV Rojrariv, i sandgrop 1985–86 (170290 643001); Norsholmens bas, i sandgräshed, flerstädes 1985, över 120 ex 2009 (170197 643403 till 170180 643420), kvar 2015; innanför Skärsviken, på fuktig, sandig stig 1984 (170630 643356).

***Malva pusilla* – vit kattost (VU)**

– Gammalt ogräs. Sällsynt, 35 kartblad, 46 km²-rutor.

Öppen mark, rikt gödslad: ladugårdsplaner, gödselstäder, fårhus, grisstior och hönsgrårdar; även jordhögar, soptippar, åkrar och trädgårdsland. Under 1800-talet ansedd som mindre allmän. Under 1900-talet gick arten tillbaka, vilket även har märkts under PGF. Orsakerna till nedgången för vit kattost bör sökas i minskad djurhållning på flertalet gårdar samt mindre ytor med gödselpåverkad mark.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Sundre*, *Vamlingbo*, *Hamra*, *Öja*, *Näs*, *Grötlingbo*, *Hablingbo*, *Havdhem*, *Rone*, *Hemse*, *När*, *Lye*, *Garde*, *Alskog*, *Sproge*, *Väte*, *Sanda*, *Eskelhem*, *Tofta*, *Västerhejde*, *Östergarn*, *Gammelgarn*, *Anga*, *Kräklingbo*, *Akebäck*, *Gothem*, *Vallstena*, *Bäl*, *Lärbro* och *Rute*.

***Helianthemum nummularium* ssp. *obscurum* – mörk solvända (VU)**

– Status okänd. Sällsynt, inga aktuella fynd.

Bara känd från två belägg, vilka inte är helt typiska (de har ett antal stora stjärnhår på undersidan av bladen); belägget från *Fardhem* (se nedan) ombestämt som ”troligen skuggform av ssp. *nummularium* med få stjärnhår”.

ÄLDRE UPPGIFTER: *Fardhem*, 1908. – *Visby*, mot *Västerhejde*, 1892.

***Alyssum alyssoides* – gråådra (VU)**

– Inkommen, bofast. Mindre allmän, 77 kartblad, 186 km²-rutor.

Torra, öppna miljöer på bar jord, sand eller grusmark, gärna på platser där störning genom bete eller körning med fordon orsakat blottor i marktäcket: körvägar, körspår på hållmark, torrare beten på sand och kalk, sand- och grustag, jordhögar, ruderatmark, vägkanter och blottor på sandfält. Under PGF

Foto: Jörgen Petersson

har arten antecknats från *Näs* till *Bunge*. Gråddådra förekommer särskilt rikligt på de nordvästra delarna av ön, där Tofta skjutfält, Visbyområdet samt *Stenkyrka* och *Hangvar* har gott om fynd.

***Camelina microcarpa* – sandddådra (VU)**

– Kulturföljeslagare, bofast. Mindre allmän, 35 kartblad, 71 km²-rutor.

Åkrar: mest i råg, men även i andra grödor; även vägkanter, jordhögar och annan ruderatmark, enstaka fynd på sandmark och strandgrus. Under 1800-talet tämligen allmän med förekomster från *Grötlingbo* till *Fårö*. Det föreligger äldre herbariebelägg från 36 lokaler (från *Vamlingbo* och *Hamra* till *Hall*). Ingen dramatisk minskning under 1900-talet kan utläsas av dessa data, men tyngdpunkten i utbredningen har förskjutits mot söder. Sandddådra är numera särskilt riklig i *Näs*.

***Lepidium coronopus* – kråkrassing (VU)**

– Inkommen, bofast. Sällsynt, 9 kartblad, 10 km²-rutor.

Öppna ruderatmiljöer: jord- och stenhögar, gödselhögar, tramp- och gödselpåverkade hjulspår, gårdsmiljöer samt körvägar. Äldre fynd i hamnar visar att arten, åtminstone delvis, nått ön med sjöfarten. Under slutet av 1800-talet bedömd som sällsynt. Den förekom då mest på västra Gotland med 12 lokaler från *Grötlingbo* till *Lärbro* och *Hangvar*. Under PGF har den inte återfunnits på några av sina äldre lokaler, men den har under PGF påträffats på ungefär lika många nya lokaler.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Sundre*, SO Hoburgens fyr, på jordhög ca 40 ex. 1985 (16430-63125-). – *Hamra*, soptippen, 4 ex. 1988 (16512- 63189-). – *Öja*, V f.d. Halshageträsk, 12 ex. vid gödselhög på betad glänta 2007 (164926 632413); 1,2 km NNO Sandkvie, ca 20 ex. i körspår vid grind på bete 1998 (165365 632485), till 2015. – *Burs*, soptippen, 1 ex. 1985 (16651- 63508-). – *Eksta*, Stora Karlsö, S Bergshyddan, 3 ex. på ruderatmark 1993 (162995 635355); Hägur, på jord- och stenhög, över 50 ex. 2004 (162995 635205). – *Fröjel*, Mulde 1:22, vid brukningsväg nära gården samt 20 ex. i gårdsmiljö, ca 1989 (164395 636140); 750 m SV Mulde 1:24, på trädeskant, 1995 (1643-- 6362--). – *Roma*, Reningsverket, 320 m NO Slamdamarna, 1993 (165920 637915).

***Raphanus raphanistrum* – åkerrättika (VU)**

– Gammalt ogräs. Sällsynt, 4 kartblad, 4 km²-rutor.

Åkerrättika har setts på sandiga åkrar (träda, råg) samt på en ruderatlik betesmark. På ett par äldre lokaler (Klintehamn, Slite) växte arten på barlast vid hamnar. Under slutet av 1800-talet angavs åkerrättika som "Sälls." med 12 namngivna växtplatser från *Sundre* till *Othem*, Slite.

Åkerrättika är sällsyntare i dag än förr.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Grötlingbo*, 300 m SO Bölske, mycket rikligt i trädesåker på sandunderlag 2003 (165480 633560), härifrån först nämnd 1897. – *Burs*, 700 m SSO Lukse, vid körspår på ruderatlik bete, 1991 (166361 634489), 200 m SO Lukse, rikligt i rågåkerkant 1991 (166350 634535). – *Tofta*, just O Ansarve 1:12, i åker ca 2000 (163948 637810).

***Arenaria gothica* – kalknarv (VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 41 kartblad, 125 km²-rutor.

Öppen, ofta vinterfuktig miljö på tunna gruslager eller i bar kalkjord: hållmark, plan kalkhäll, alvar och vätkanter; även i kustnära miljöer i grus på kalkhäll och bland strandklapper. Arten koloniserar frilagda ytor med tunt jordlager på kalkhäll, exempelvis i körspår eller andra markskador, på samma sätt även i grustagsbottnar.

Utbredningen är starkt koncentrerad till fyra områden: Storsudrets alvarmarker, Östergarnslandet, hållmarker öster om Visby samt västra Fårö och angränsande delar mot Bästeträsk i Rute, Bunge och Fleringe. Utbredningsbilden – densamma i dag som i slutet av 1800-talet – tyder på att arten gynnas av närhet till havet. Kalknarv är endemisk för Gotland och Kinnekulle i Västergötland.

***Holosteum umbellatum* – fågelarv (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 19 kartblad, 29 km²-rutor.

Öppen, torr, sandig miljö med blottor i växttäcket: betad torräng, sandfält och sandhed nära havet. I Sundre och på ömse sidor om Irevik i Stenkyrka och Hangvar uppmärksammas på hållmarkslokaler, då i mosskuddar eller i myrtuvor. Även om fågelarv hittades på ön först i början av 1800-talet, visar dagens utbredning på stor stabilitet i uppträdandet under de senaste 115 åren, vilket kan tyda på att arten kan ha funnits på sina lokaler under betydligt längre tid.

Foto: Jörgen Petersson

***Petrorhagia prolifera* – hylsnejlika (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 19 kartblad, 33 km²-rutor.

Öppen, torr miljö på kalk och sand: hållmark i tunt sand- eller jordlager sydväst, öster och nordost om Visby, på klippor av revkalk på Karlsöarna, Sandarve kulle, Lindeberget, Burgen i Burs och När, i Etelhem, Garde och på Lausbackar samt i torra grus- eller sandbackar i Garde, Alskog och på Tingstädeåsen. Mycket konstant i sitt uppträdande, av de tolv lokaler som var kända under 1800-talet är elva fortfarande aktuella.

UPPGIFTER SEDAN 1983: Fardhem (1 lokal), Linde (1), Burs (1), När (1), Lau (1), Etelhem (2), Garde (2), Alskog (2), Eksta (3 på Stora Karlsö; 1 på Lilla Karlsö), Västerhejde (3), Visby (3), Lokrume (1), Kräklingbo (1), Hejdeby (2), Endre (1), Tingstäde (1).

***Blitum bonus-henricus* – lungrot (VU)**

– Gammal kulturföljeslagare. Mindre allmän, 108 kartblad, 228 km²-rutor.

Gårdsplaner, ladugårdsbackar, invid lador och uthus, gödselstäder, vägkanter nära gårdar samt vid strandbodnar; även länge kvarstående vid ödegårdar och husruiner. Lungrot kan också påträffas på betesmark (bara på fårbetad mark?), på hårdtrampad och djurgödslad mark och vid lambgift, även i grottor och nedanför klintkanter i tidigare betad

utmark Lungrot verkar, märkligt nog, undvika öns jordbruksbygder. Lungrot bedömdes under 1800-talet som allmän. Att döma av våra inventeringar minskade arten betydligt under 1900-talet.

***Lysimachia minima* – knutört (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 10 kartblad, 13 km²-rutor.

Öppen, vinterfuktig miljö på bar sand: f.d. träskbotten, strandäng, grustag, sandiga diken och åkrar. Knutört har på Gotland alltid varit en sällsynt växt, som hittats på tillfälligt störd mark på sand.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Vamlingbo* (1 lokal), *Öja* (2), *Hablingbo* (3), *Burs* (1), *Sproge* (2), *Eksta* (1), *Sanda* (1), *Fårö* (1).

***Galium rotundifolium* – gotlandsmåra (VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 39 kartblad, 145 km²-rutor.

Halvöppet till skuggigt i granskog och tallskog samt barrblandskog, ofta på sandunderlag. Under 1800-talet funnen mest på nordvästra Gotland med växtplatser från Tjängdarve i *Sproge*, *Eksta* och *Lojsta* till *Tingstäde* och *Stenkyrka*. Numera saknas uppgifter från de tre sydligaste av dessa socknar. I övrigt stämmer dagens frekvens och utbredning i stort med de tidigare uppgifterna även om utposter nu hittats i *Sundre*, *Hangvar* och i skogar inom *Hellvi* och *Lärbro* socknar runt Hammarsänget. I framtiden kan gotlandsmåra påverkas negativt av de nu allt intensivare avverkningarna av artens skogsmiljöer.

Foto: Jörgen Petersson

***Centaurium erythraea* var. *erythraea* – flockarun (F, VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 68 kartblad, 151 km²-rutor.

Öppen, torr, (ibland vinterfuktig) miljö, ofta på sand: sandstråk över kalkhäll och alvarmark, sandmark, fuktmark på sand, strandängar och torrängar; även sandiga beten, åker, väg- och dikeskanter samt sand- och grustag. Flockarun är särskilt vanlig i ett stråk från *Tofta* upp mot *Bro*. Under 1800-talet var lokaler kända från *Grötlingbo* till *Hangvar*. Numera har rika bestånd hittats även på Storsudret,

så en viss spridning har ägt rum under 1900-talet (såvida inte flockarun tidigare var förbisedd här). Förekomster på åkrar är få i dag (bara fyra har rapporterats), men i övrigt verkar flockarun förvånansvärt beständig.

***Cuscuta epithymum* var. *epithymum* – äkta ljungsnärja (VU)**

– Ursprunglig (?). Mindre allmän, 36 kartblad, 51 km²-rutor.

Öppen, torr (ibland något vinterfuktig) miljö på grus och sand: torrängar, strandängar,

gräsmark och beten. Enstaka fynd i ängen och på alvar. Ljungsnärja parasiterar på en rad torrmarksväxter. Äkta ljungsnärja upptäcktes sent på Gotland (liksom i övriga Sverige) och det är möjligt att den är en sen introduktion. En annan (mindre trolig) möjlighet är att den från att ha varit hårt tillbakaträngd expanderade snabbt och kraftigt under senare hälften av 1800-talet.

Äkta ljungsnärja är under PGF funnen i 30 socknar, från *Sundre* till *Fårö*. Med tanke på att äkta ljungsnärja tidigare var känd från 48 socknar (av vilka 25 saknar fynd under PGF) bör den ha minskat under 1900-talet, troligen beroende på upphört bete och efterföljande igenväxning av växtplatserna.

***Cuscuta epithymum* var. *trifolii* – klöversnärja (VU)**

– Inkommen, tillfällig. Utgången.

Klöversnärja inkom under mitten av 1800-talet med klöverfrö, senare under 1800-talet blev den mer sällsynt men återigen rikligare under början av 1900-talet, då den medföljde rödklöver- och blålusernfrö. Den sågs senast 1945.

***Veronica triphyllos* – klibbveronika (VU)**

– Gammalt ogräs. Sällsynt, 23 kartblad, 42 km²-rutor.

Öppen, torr miljö på sand: åker (råg, raps, vall); även torräng, sandgropar och sandfält (gärna betade). Minst 39 äldre växtplatser kan utläsas av uppgifter i litteratur och belägg i herbarier. Artens utbredning förefaller vara relativt oförändrad sedan slutet av 1800-talet. Den angavs då som mindre allmän. Vår bedömning av den nutida frekvensen, sällsynt, tyder på en viss minskning under 1900-talet.

Foto: Marita Westerlind

***Verbascum lychnitis* – grenigt kungsljus (F, VU)**

– Inkommen, bofast. Sällsynt, 8 kartblad, 11 km²-rutor.

Öppet på torr, kulturpåverkad mark: vägkanter och ruderatlik gräsmark. I ett fall möjligen kvarstående efter odling på gammal tomt.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Levide*, Skinnarve, på vägkant nära trädgård 2001, 5 ex. 2009 (16479- 63532-). – *Hemse*, nära återvinningsgården, på vägkant ca 10 ex. 2001 (165660 635042), kvar 2005. – *Visby*, Långs hage ca 5 ex. 1986; Österby vid Lidmans trädgård, på ruderatmark nära växthus 2 ex. 2002 (165126 639267); nära soptippen vid motorcrossbanans P-plats, på grusmark 1 ex. 1998 (16513- 63936-); Galgberget, på gammal tomt, 1986 (164945 639440). – *Endre*, Ölbäck flera bestånd 1987–2012 (165337 639115). – *Hörsne*, Dibjärs, i vägkant 2 ex. 1994. – *Fole*, 500 m S Lillfole, nära landsvägen, på ruderatmark 1 ex. 1996 (16624- 63934-). – *Fleringe*, Hau, vid P-plats och på vägkanter från 1995 (168845 642315), till 2013.

***Leonurus cardiaca* – hjärtstilla (VU)**

– Ursprunglig eller tidigt förvildad. Mindre allmän, 45 kartblad, 58 km²-rutor.

Den växer i kulturmiljöer, såsom ladugårdsbackar, gårdsplaner, gödselstäder, jordhögar; ibland i utkast, exempelvis diverse sophögar i naturen. På Stora och Lilla Karlsö finns hjärtstilla även på flera ställen i rasbranter. Ofta långvarig, från Stora Karlsö känd sedan 1852.

I dag glest spridd över Gotland. Antalet lokaler, från 58 km²-rutor, jämfört med de 28 lokaler som nämns från 1800-talet, speglar troligen bara att den nutida inventeringen har gjorts mer detaljerat.

***Thymus pulegioides* – stortimjan (VU)**

– Inkommen, bofast. Sällsynt, 1 kartblad, 3 km²-rutor.

Äldre lokaler fanns vid gårdar och i samhällen, i trädgårdar och gräsmattor. I de 13 socknar där stortimjan noterades fanns två förekomster vid kyrkor och tre järnvägslokaler. Mycket tyder på att stortimjan på Gotland är en gräs- eller vallfröinkomling. I östra kanten av den utdikade Ronemyr har arten lyckats hålla sig kvar från 1891 till våra dagar. Övriga äldre lokaler har varit mer kortlivade, som mest, vid Stenstugu i Västerhejde, drygt 30 år.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Rone*, Findarve i ö. delen av f.d. Ronemyr, gles buskmark med enar, 1991 (166068 634760), mycket riklig mot NNO 2015; 150 m N Burge 1:25 i östra delen av f.d. Ronemyr, f.d. åker, rikligt på 200 m × 100 m, 1991 (166092 634813), kvar 2015, Ronemyr O-del, 250 m V Davide till 300 m NV Davide, enbuskmarker och vallåker längs körväg, 1993 (16609- 63484-), Ronemyr NO-del, vall och körvägkant spridd hela vägen från lokalerna söderut, 1993 (16609- 63486-). – *Burs*, 1 km sydväst Salmans i f.d. Ronemyr, torrbacke, 1991 (166072 634877); en tuva i skogsmiljö 1,2 km S kyrkan, 1991 (166316 634861).

Foto: Marita Westerlind

***Euphrasia micrantha* – ljunögökontröst (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 3 kartblad, 3 km²-rutor.

Öppet på urlakad sand bland ljun på betesmark samt i kanten av en körväg. Under 1800-talet angiven som sällsynt. Sammantaget är ljunögökontröst känd från 16 äldre lokaler. Dess bestånd på Gotland har decimerats betydligt under 1900-talet och sedan 1983 har den bara påträffats i Västerhejde och på Fårö. Den verkar nu vara försvunnen från lokalen i Västerhejde, men på Fårö finns den kvar på åtminstone en växtplats. Orsaken till tillbakagången är förmodligen en pågående igenväxning av sandiga utmarker, efter det att betet har upphört.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Västerhejde*, knappt 600 m NNV Kilen, i sandig kant av ljunmatta vid liten väg, rikligt 1987 (164797 638915), här sedd redan före eller

senast 1910 samt 1981, senare försvunnen. – *Fårö*, ca 150 m NNV Kangulsvät, på betad, ljungklädd sand vid stig ut mot Norsholmen, 1983 (170205 643365), ca 100 ex. 2000, ca 300 ex. 2007, 16 ex. 2015 samt S Bohakasandet, några plantor i mager sandhed bland ljung och lavar 1985 (17024- 64334-).

***Helichrysum arenarium* – hedblomster (F, VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 1 kartblad, 1 km²-ruta.

Strandnära sandhed. Hedblomster har en aktuell lokal i *Silte*, vilken kan överensstämma med en äldre växtplats i samma socken. Arten hotas av igenväxning på grund av upphört bete; den betas dock av kaniner, vilka vissa år decimerar plantorna. Sex äldre lokaler har noterats (*Silte*, *Hemse* [2 lokaler], *Alskog*, *Östergarn*, *Othem*), så hedblomster har minskat starkt på Gotland.

UPPGIFTER SEDAN 1983: ca 100 m NO Lillåns mynning, på sandhed, 1986 (164185 634594), över 500 ex. 1995, 14 ex. 2008, fåtalig 2015.

Foto: Jörgen Petersson

***Hypochaeris maculata* – slåtterfibbla (VU)**

– Ursprunglig. Allmän, 173 kartblad.

Öppna, torra miljöer: ängen, torrängar, kalkhällmarker, gräsmarker, sandmarker, beten, glesa skogar, skogsbryn, körvägar och vägkanter. I slutet av 1800-talet angavs frekvensen ”Allest.”. Uppgiften bör innebära att slåtterfibbla minskat under 1900-talet t.ex. har arten endast noterats inom sex provrutor.

***Inula ensifolia* – svärdkrissla (F, VU)**

– Ursprunglig. Mindre allmän, 22 kartblad, 79 km²-rutor.

Svärdkrissla växer i kalkgrus och kalkflis, oftast på vinterfuktig vittringsjord i vätkanter, på kalkhäll och alvarmark. Arten har förmodligen ökat under 1900-talet efter minskat utmarksbete; vid 1800-talets slut angavs den som sällsynt med bara fyra växtplatser.

Avgränsningen mot hybriden svärdkrissla × krissla *I. ensifolia* × *salicina* kan dock vara svår att göra och en del uppgivna fynd kan röra hybriden.

***Lactuca quercina* var. *quercina* – karlsösallat (F, VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 2 kartblad. 2 km²-rutor.

Denna exklusiva art, som i Sverige bara finns på Karlsöarna, växer numera på båda öarna i rasmarker med gles växtlighet av buskar och lövträd. På Stora Karlsö noterades arten först 1936 med 110 exemplar vid Älmar. Antalet plantor varierar mycket mellan åren; oftast ses mellan 50 och 100 plantor. På Lilla Karlsö rapporterades arten med bara 1 exemplar 1941, därefter en ökande trend till 286 exemplar 1977 och senare, t.ex. 102 exemplar 1998.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Eksta*, Stora Karlsö, O Älmar, under almar och i buskage, från 1983 (163023 635275, 163033 635265), till 2013; Lilla Karlsö i Rävåhagen och ovanför bodarna, i rasmarker, från 1983 (16365- 63559-, 163663 635612), till 2012.

***Tragopogon crocifolius* – gotländsk haverrot (F, VU)**

– Inkommen, bofast. Sällsynt, 10 kartblad, 30 km²-rutor.

Öppen, torr miljö på kalk: hållmark och alvar med tunt täcke av sand, jord eller grus. Inkommen med gräsfrö (troligen franskt) till området runt Snäckgårdet. I dag förekommer arten från skjutfältet i *Tofta* till alvaren sydost om Skäggs i *Väskinde* samt med en isolerad grupp söder om kyrkan i *Othem*.

***Tragopogon dubius* – stor haverrot (F, VU)**

– Inkommen, bofast. Sällsynt, 10 kartblad, 14 km²-rutor.

Öppen torr miljö på kalk: torrängar och hållmark (ofta på sandlager eller i en spricksträng). Någon gång på jordhög och soptipp. Inkommen, troligen med gräsfrö.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Sundre* (2), *Tofta* (2), *Västerhejde* (3), *Visby* (3), *Hejdeby* (1), *Bro* (1), *Väskinde*(1).

Foto: Jörgen Petersson

***Valerianella dentata* – sommarklynne (VU)**

– Gammalt ogräs. Mindre allmän, 76 kartblad, 214 km²-rutor.

Åkrar, främst med råg, korn, raps och träda. Mest noterad på öns södra och sydvästra delar. I slutet av 1800-talet klassad som "Täml. allm.". Sedan dess har arten minskat på Gotland.

***Anthriscus caucalis* – taggkörvel (VU)**

– Ursprunglig. Sällsynt, 13 kartblad, 29 km²-rutor.

I Visby växer taggkörvel vid Ringmuren. Men dess huvudsakliga biotoper i dag är grusiga åkrar och strandvallar på södra Gotland. De lokaler som omnämndes i slutet av 1800-talet, fanns just vid *Visby* och längst i söder, i *Sundre* och *Vamlingbo*.

UPPGIFTER SEDAN 1983: *Sundre* (14 km²-rutor), *Vamlingbo* (3 lokaler), *Hamra* (1), *Havdhem* (2), *Hablingbo* (1), *Visby* (2), *Hejdeby* (1), *Hall* (4).

Litteratur:

ArtDatabanken SLU 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Petersson, J. 2015. Rödlistade kärlväxter på Gotland 2015. – Rindi 35: 47–73.

Exkursionsrapporter 2015

Kryptogamexkursion i Storhagen Othem 26 september

Vi samlades vid Boge kyrka denna vackra septemberdag medan en flock tranor trumpetade i skyn. Efter samling för vi vidare till Storhagen, sedan gammalt en välkänd svamplokal men nu ett nyinrättat naturreservat. Flera av markägarna deltog och kunde berätta om områdets historia. Närmast vägen växer typisk kalkbarrskog med enstaka inslag av lövträd. Mot väster ökar detta och det blir alltmer hassel, ek och asp. Den västligaste delen innehåller även husgrunder. Tidigare inventeringar har visat att det innehåller många arter av rödlistade taggsvampar såväl som spindlingar. Efter en insamlingsrunda återkom deltagarna med sin svampskörd – här var sällsynta arter typiska för kalkbarrskog som äggspindling *Cortinarius meinhardii* och kungsspindling *Cortinarius elegantior*. Av taggsvamparter sågs brandtaggsvamp *Hydnellum auratile*, zontaggsvamp *Hydnellum concrescens*, svart taggsvamp *Phellodon niger* samt rödgul taggsvamp *Hydnum rufescens* – den enda av dem som är en bra matsvamp. Vackraste svampen var nog brandmusseronen *Tricholoma aurantium* med orange hatt och vattrad fot. Svampsäsongen tycktes inte riktigt ha kommit igång, många exemplar var ofullständigt utvecklade. Endast en art av riskor, nämligen granblodriskor *Lactarius deterrimus* och bara en kremleart krusbärskremla *Russula queletii* visade sig.

Dennis visade fram mossor, såväl markväxande som trädväxande. Vanliga arter i

Dagens svamp- och mossfynd går igenom. Foto: Gun Ingmansson

bottenskiktet i kalkbarrskogen var krans(hak)mossa *Rhytidiadelphus triquetrus*, stor thujamossa *Thuidium tamariscinum*, kammossa *Ptilium crista-castrensis*, pösmossa *Pseudoscleropodium purum*, husmossa *Hylocomium splendens* och praktbräkenmossa *Plagiochila asplenioides subsp. asplenioides*. På äldre granar fanns rikliga förekomster av gammelgranslav *Lecanactis abietina* och mer sparsamt kattfotslav *Felipes leucopellaeus* med små förekomster av nålkvastmossa *Dicranum tauricum* vid trädbaserna. På flera liggande granlågor förekom långfliksmossa *Nowellia curvifolia* tillsammans med vedblekmossa *Lophocolea heterophylla*. På en ask vid sojdet (tjerdalen) fanns allémossa *Leucodon sciurioides* tillsammans med guldlockmossa *Homalothecium sericeum*. I sumpigare partier där träden stod på väl utbildade socklar fanns spjutmossa *Calliergonella cuspidata*, liten bräkenmossa *Plagiochila asplenioides subsp. porelloides*, stor fickmossa *Fissidens adianthoides* och skuggstjärnmossa *Mnium hornum*. På lövträd i detta område fanns bandmossa *Metzgeria furcata*, samboradula *Radula complanata subsp. complanata* och hjälmfrullania *Frullania dilatata*. Närmare vägen där berget på sina ställen går i dagen och på kalkstensblock fanns rikligt av Gotlands landskapsmossa, kalkkammossa *Ctenidium molluscum* tillsammans med kruskalkmossa *Tortella tortuosa*, hårgrimmia *Grimmia pulvinata*, stor klockmossa *Encalypta streptocarpa* och blommossor *Schistidium spp.*

En glänta med bord och bänkar blev den självskrivna platsen för svamp- och mossdemonstration och fika. Här stod också ett exemplar av eldtorn *Pyracantha coccinea*. Där kunde vi höra och även se en skymt av stjärtmes. Vid parkeringsplatsen visade sig en havsörn.

Dennis Nyström och Elsa Bohus Jensen

Artlista från rekognosceringsdagen 2015-09-25 och exkursionsdagen 2015-09-26

Svampar

<i>Albatrellus subrubescens</i>	lammticka	A	VU
<i>Boletus luridus</i>	eldsopp	A B	
<i>Chroogomphus rutilus</i>	rabarbersvamp	A B	
<i>Clitocybe fragrans</i>	doftrattskivling	A B	
<i>Clitocybe nebularis</i>	puhrad trattskivling	B	
<i>Clitopilus prunulus</i>	mjölskivling	A B	
<i>Coprinus micaceus</i>	litterbläcksvamp	A B	
<i>Cortinarius sp.</i>	fagerspindling	A B	
<i>Cortinarius casimiri</i>	storsporig spindling	A	
<i>Cortinarius elegantior</i>	kungsspindling	A B	NT
<i>Cortinarius harcynicus</i>	barrviolspindling	A	NT

<i>Cortinarius infractus</i>	bitterspindling	A B	NT
<i>Cortinarius meinhardii</i>	äggspindling	B	
<i>Cortinarius percomis</i>	kryddspindling	A B	
<i>Cortinarius salor</i>	blå slemspindling	A B	
<i>Cortinarius varius</i>	klubbspindling	A B	
<i>Entoloma sericeum</i>	silkerödskivling	A	
<i>Entoloma chalybaeum</i> v <i>lazulinum</i>	blånopping	A	
<i>Fomes fomentarius</i>	fnösketicka	A B	
<i>Fomitopsis pinicola</i>	klibbticka	A B	
<i>Geastrum simplex</i>	kragjordstjärna	B	
<i>Gloephyllum separium</i>	vedmussling	B	
<i>Gomphidius glutinosus</i>	citrongul slemspindling	A B	
<i>Hebeloma laterinum</i>	kakaofränskivling	B	
<i>Hebeloma sinapizans</i>	senapsfränskivling	A B	
<i>Hemimycena lactea</i>	barrvithätta	A B	
<i>Heterobasidion annosum</i>	rotticka	A	
<i>Hydnellum auratile</i>	brandtaggsvamp	B	VU
<i>Hydnellum concrescens</i>	zontaggsvamp	B	
<i>Hydnum rufescens</i>	rödgul taggsvamp	A B	
<i>Hygrophorus agathosmus</i>	doftvaxskivling	A B	
<i>Hygrophorus piceae</i>	granvaxskivling	A	
<i>Lactarius deterrimus</i>	granblodriskä	A B	
<i>Lepiota cristata</i>	syrlik fjällskivling	A	
<i>Macrolepiota procera</i>	stolt fjällskivling	A	
<i>Mycena pura</i>	rättikhätta	A B	
<i>Mycena rosella</i>	rosenhätta	B	
<i>Mycena stipata</i>	luthätta	A	
<i>Mycena zephirus</i>	fläckhätta	A	
<i>Oligoporus caesius</i>	blåticka	B	
<i>Phellodon niger</i>	svart taggsvamp	A B	NT
<i>Piptoporus betulinus</i>	björkticka	A B	
<i>Russula queletii</i>	krusbärskremla	A B	
<i>Sarcodon imbricatus</i>	fjällig taggsvamp	A B	
<i>Stropharia aeruginosa</i>	ärggrön kragskivling	B	
<i>Suillus granulatus</i>	grynsopp	A B	
<i>Suillus luteus</i>	smörsopp	B	
<i>Trichaptum abietinum</i>	violticka	B	
<i>Tricholoma aurantium</i>	brandmusseron	A B	
<i>Tricholoma imbricatum</i>	fjällmusseron	A B	
<i>Tricholoma sulphureum</i>	svavelmusseron	B	
<i>Tricholoma terreum</i>	jordmusseron	A B	
<i>Tricholoma vaccinum</i>	skäggmusseron	A B	

Mossor

<i>Calliergonella cuspidata</i>	spjutmossa	A B
<i>Ctenidium molluscum</i>	kalkkamossa	A B
<i>Dicranum tauricum</i>	nålkvastmossa	A
<i>Encalypta streptocarpa</i>	stor klockmossa	A B
<i>Fissidens adianthoides</i>	stor fickmossa	A B
<i>Frullania dilatata</i>	hjälmfrullania	A B
<i>Homalothecium sericeum</i>	guldlockmossa	A B
<i>Hylocomium splendens</i>	husmossa	A B
<i>Isoetecium alopecuroides</i>	råttsvansmossa	A
<i>Leucodon sciurioides</i>	allémossa	A B
<i>Lophocolea heterophylla</i>	vedblekmossa	A
<i>Metzgeria furcata</i>	bandmossa	A
<i>Mnium hornum</i>	skuggstjärnmossa	A
<i>Nowellia curvifolia</i>	långfliksmossa	A
<i>Plagiochila asplenioides</i>		
subsp. <i>asplenioides</i>	praktbräkenmossa	A B
<i>Plagiochila asplenioides</i>		
subsp. <i>porelloides</i>	liten bräkenmossa	A
<i>Plagiomnium affine</i>	skogspraktmossa	A
<i>Polytrichastrum formosum</i>	skogsbjörnmossa	A B
<i>Pseudoscleropodium purum</i>	pösmossa	A B
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	kammossa	A B
<i>Radula complanata</i>		
subsp. <i>complanata</i>	samboradula	A
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	kransmossa	A B
<i>Schistidium spp</i>	blommossor	A B
<i>Thuidium tamariscinum</i>	stor thujamossa	A B
<i>Tortella tortuosa</i>	kruskalkmossa	A B

A+B = 53 svamparter

A+B = 24 mossarter/underarter

A = arter funna vid rekognoscering 25 september

B = arter funna exkursionsdagen 26 september

VU (vulnerable - sårbar) NT (near threatened – nära hotad) kategorier i ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015.

Hedersmedlemmar

Gotlands Botaniska Förening har utsett tre nya hedersmedlemmar, Sylve Häglund, Göran Mattiasson och Thomas Karlsson. Thomas och Göran uppvaktades med blommor och diplom under Svenska Botaniska Föreningens konferens i Uppsala och Sylve Häglund i sitt hem i När.

Så här lyder motiveringarna:

Göran Mattiasson: För sitt outtröttliga och framgångsrika arbete med att skydda värdefull natur i den blivande nationalparken Bästeträsk.

Thomas Karlsson: För stöd, uppmuntran och outtröttligt bistånd i arbetet med Gotlands flora under mer än 30 år.

Sylve Häglund: För sin rakryggade insats att skydda Närsholmens natur samt ett framgångsrikt, handfast naturvårdsarbete under många år med avsikten att gynna orkidéfloran på ett strandnära skifte på Virudden.

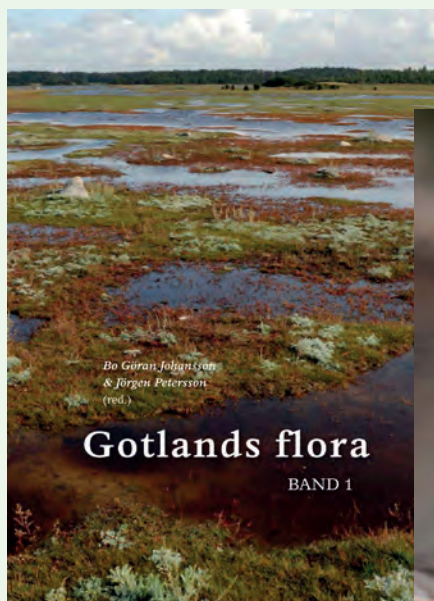
De nya hedersmedlemmarna uppvaktas med blommor och diplom. Fr.v. Jörgen Petersson, Thomas Karlsson, Göran Mattiasson och Gun Ingmansson. Infälld t.h. Sylve Häglund.

Foto: Bengt Carlsson och Gun Ingmansson

Gotlands flora - nu är den äntligen här!

Boken alla väntat på - ett måste i din bokhylla och vid läsfätöljen.
Drygt 2400 växter med beskrivningar, utbredningskartor och många bilder.
Faktaspäckad med nära 1000 sidor om Gotlands blom- och ormbunksväxter.

Boksläpp!

Välkomna till boksläpp med information, försäljning och signering
av floran på Almedalsbiblioteket i Visby

fredagen den 17 juni kl. 17.30

Gotlands flora band 1

beskriver de geologiska och klimatmässiga förutsättningarna för Gotlands rika och unika växtlighet. Vidare ges en översikt över kärlväxternas invandring till Gotland och i vilka miljöer de nu förekommer. Jämförelser med arter och artantal görs också med närliggande floraområden runt Östersjön. En översikt ges om de gotländska växtnamn som används i floran. I särskilda kapitel beskrivs utforskandet av Gotlands växtvärld alltsedan tiden före Linné till våra dagar inom Projekt Gotlands flora.

Allt detta är rikt illustrerat med ett unikt kartmaterial och med bilder på växtmiljöer och arter ur den gotländska florans rika skattkammare.

Gotlands flora band 2

innehåller en komplett förteckning över alla nu drygt 2 400 förekommande och tidigare genom århundradena angivna kärlväxter från Gotland.

Närmare 400 år har gått sedan de första växtlistorna sammanställdes för Gotland. För alla dessa växter presenteras när de först uppgavs från Gotland, deras huvudsakliga växtmiljöer, annan intressant information från till exempel specialinventeringar samt om de i jämförelse med äldre källor ökar eller minskar på ön. De olika växternas utbredning på Gotland beskrivs med hjälp av prickkartor, antalet ekonomiska kartblad och km²-rutor där de noterats och/eller lokallistor där de påträffats. Allt detta utgående från de inventeringar som har genomförts sedan 1983 inom Projekt Gotlands flora. Ett rikt bildmaterial ingår i presentationen av många arter som du kan finna vid strövtåg i Floras rike på Gotland.

Gotlands flora kostar 350:- och kan betalas kontant eller med Swish.

Du kan också köpa den i samband med föreningens exkursioner samt på vår lokal, måndagar jämna veckor från 18.30 i Vita huset på Ekmansgatan 11, Visby, eller efter kontakt med någon i styrelsen.

Vill du ha Gotlands flora hemskickad beställer du den i webbutiken hos Svenska Botaniska Föreningen (www.svenskbotanik.se). Frakt tillkommer.

Program sommaren och hösten 2015

Söndag 5 juni

Stora Vikers

Natura 2000-område med Takstens utmark i Lärbro. Vi vandrar på de unika hållmarkerna med karstsprickor och fin kalkflora. Samling kl. 10.00 vid Fleringe kyrka. Ledare: Dennis Nyström och Jörgen Petersson.

Söndag 19 juni

De vilda blommornas dag

Man kan välja mellan två olika lokaler:

Suderbys hällar, en fin karsthällmark nära Visby. Samling vid ishallen i Rävhusen kl. 10.00. Ledare: Bo Göran Johansson och Dennis Nyström.

Käldänet, ett lite fuktigare änge med gökblomster och blodtopp. Samling kl. 10.00 vid Garde kyrka. Ledare: Jörgen Petersson och Gun Ingmansson.

Söndag 3 juli

Lilla orkidéresan (Fullbokad)

En önskerpris återuppstår! Mellan åren 1994 och 2011 erbjöd föreningen vartannat år en dagsutflykt med buss. Under den dagen försökte vi se så många arter orkidéer som möjligt och som bonus fick vi fina naturupplevelser och flera andra spännande arter. Vi täckte upp olika delar av ön under olika tider för att få se så mycket som möjligt. Resorna var mycket uppskattade och många har frågat efter dem. Nu när florin är klar har vi tid igen! Vi startar från Visby kl. 9.00 och beräknas vara tillbaka kl. 16.30. Resan kostar 300 kr. Vid frågor kontakta: Gun Ingmansson (0498-27 13 43, 076-832 31 23, gun.ingmansson@telia.com).

Söndag 17 juli

Linnévandring

Vi besöker i år Skvalpvik, nära Holmhällar. Vi ser på växter på sandstrand och sandhed. Samling kl. 10.00 vid Naturum, Vamlingbo. Ledare: Jörgen Petersson och Gun Ingmansson.

- Söndag 7 aug **Strandvandring i Ar**
Vi samlas vid Ars fiskeläge kl. 10.00 och kanske börjar vi direkt med att titta på kalkdån. Ledare: Jörgen Petersson och Gun Ingmansson.
- Söndag 28 aug **Ekstakusten**
Hammarudd är den sydligaste delen av Ekstakustens naturreservat. Därifrån vandrar vi längs Langstiteviken. Vi samlas på den lilla parkeringen på Hammarudden kl. 10.00. Ledare: Gun Ingmansson.
- Lördag 24 sept **Kryptogamexkursion i Gildarshagen**
Samling vid Bunge kyrka kl. 10.00. Ledare: Elsa Bohus Jensen, Amanda Magnusson Overmark och Dennis Nyström.
- Måndag 14 nov **Medlemmarnas bildkväll**
Som vanligt plockar vi fram bilder från säsongens växtvärld, stort och smått. Föreningen bjuder på fika. Vi träffas kl. 19.00 i Vita Huset, Ekmansgatan 11 i Visby.

Öppet hus sommaren 2016

Vi har som tidigare Öppet hus-träffar i år, med början måndag 13 juni. Alla som har frågor, behöver bestämningshjälp eller bara vill träffa likasinnade är välkomna!

Vi har öppet varannan måndag från kl. 19 (jämnas veckor) fram till och med 8 augusti, dvs. 13 juni, 27 juni, 11 juli, 25 juli och 8 augusti.

Adress: "Vita huset", Ekmansgatan 11 (f.d. Baptistkyrkans lokaler, en trappa ner).

Välkommen!

Botanik på ett helt nytt sätt!

Svenska Botaniska Föreningens nya bok **Upp-täck blommornas värld** berättar inte bara om hur man kommer igång med botanik, tar upp grunderna i artbestämning och bekantar läsaren med växtfamiljer och växtmiljöer. Boken sätter också in växterna i ett större sammanhang och berättar om allt från läkevaxter till floraskydd och föreningsliv.

Bland rubrikerna: Växterna och vi, Mormors nattmössa och andra folkliga växt-namn, Hur många arter kan man få se? Botanisk tur i huvudstaden, Insektsätande växter – få men fascinerande, Vårblommor i norr och söder, Bland öländska orkidéer, Förändringar, hot och skydd.

Tio av botanikens profiler intervjuas i boken, bl.a. illustratören Bo Mossberg och ”skogsräddaren” Mats Karström.

Boken passar såväl den som vill få en introduktion till botaniken och lära sig artbestämning som den som är mer allmänt intresserad av naturen och vill veta lite mer om blommor.

Upp-täck blommornas värld har skrivits av Eva Stenvång Lindqvist och Margareta Edqvist. Eva är journalist och författare med inriktning på natur. Margareta är botanist och sedan många år engagerad i Svenska Botaniska Föreningen. Boken är utgiven av Svenska Botaniska Föreningen, www.svenskbotanik.se. 224 sidor. Rikt illustrerad. Föreningens pris: 179 kr.

Gotlands Botaniska Förening på nätet

Vi har en Facebook-grupp, ”Gotlands Botaniska Förening”, där man kan publicera bilder, få bestämningshjälp, diskutera botanik med andra intresserade m.m. Om du är medlem i Facebook så kom gärna med! Du finner gruppen på följande länk:

<https://www.facebook.com/groups/835279163226000/>

Besök också vår hemsida: www.gotlandsflora.se

Innehåll

3	Jörgen Petersson Nyheter i Gotlandas flora 2015
18	Jörgen Petersson Rödlistade kärlväxter på Gotland 2015, Sårbara (VU)
33	Exkursionsrapporter 2015
37	Hedersmedlemmar
38	Gotlands flora - nu är den äntligen här!
40	Program våren och sommaren 2016
42	Ny bok - Botanik på helt nytt sätt

